

Znaja — Izvemšit ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisni naj se pošiljajo uredništvu. — Netrankana pisma se ne sprejajajo, rokopiisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. — Lastnik konsorcijska lista Edinost. — Tisk (tiskarna Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi tiskovcev in obrtnikov mm po 40 stotink. — Osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L.—, oglasi delavskih združenj mm po L. 2.—. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L. 2.—. — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

JUGOSLOVENI

goriškega, istrskega in tržaškega volilnega okrožja

Volitve v italijansko poslansko zbornico — za nas razen bratov v videmski pokrajini, prve — so razpisane na binokostno nedeljo, 15. maja tega leta.

Narodno nasprotno bi jim rado nadelo pomen plebscita. To zanikavamo odločno, ker vključit proporcionalnemu volilnemu sistemu ni ne jamči, da se pri teh volitvah izkaže resnično razmerje obeh narodnosti: preveč se je in se bo še storilo v nasprotno smer.

Ne gre za plebscit, nego v prvi vrsti za to, da odpošljemo v Rim moze svoje rodu in zaupanja, da bodo glasniki naših čustev in stremeljenj, naših pritožb in zahtev, da se bo slisal iz njihovih ust pristi glas tistega dela našega naroda, ki mu je sojeno živeti v mejah italijanske kraljevine.

Naši zastopniki bodo morali zahtevati, da se izpolni, kar se je v imenu Italije na najsvobednejši način obetalo vpricho vsega civiliziranega sveta takrat, ko sta se radi drugih ozirov zastopavila narodnostno načelo in pravica narodov do samodoločbe. Če se tiste obljube ne izpolnijo, kako naj se naša žrtve tudi le razume, kako šele opravice?

Naše narodno življenje se mora v vseh ozirih zavarovati s popolnimi jamstvi za neprikrajšan obstanek in neoviran daljnji razvoj, tako da bo tu na rodni naši grudi, ki na njej naš rod prebiva že najmanj trinajst stoletij, zagotovljeno za vedno. Jezikovne pravice, narodno šolstvo, gojitev narodne kulture, spoštovanje narodnega značaja ljudstva in zemlje, nedotakljivost naše narodne enotnosti in skupnosti z vsem Jugoslovenstvom: to moramo doseči.

Z ravnoisto vemo kakor za ohranitev in razvoj našega narodnega bistva se bodo naši zastopniki morali zavzemati za to, da se zacelijo strašne rane, ki jih je vsekala vojna tej nesrečni deželi, in da se popravijo tudi posledice slabega gospodarstva v okupacijski dobi in škode, ki jih je prizadejalo organizirano navilje posameznikom in našim društvom in zavodom. V jne škode naj se končno plačajo, opustošeni kraji obnovijo, a kot predpogoj za vrnitev normalnih razmer in za zopetno prebujo ljudskih

energij naj se končno oživijo občinske in deželne avtonomije spravljene v sklad z zahtevami nove dobe in s potrebami samosvojega našega narodnega življenja, da se javna uprava v kolikor mogoče širokem obsegu izroči možem, ki poznajo ljudstvo in njegove potrebe, ki so izvoljeni iz ljudstva in ljudstvu odgovorni za to, kar delajo.

Za kmeta in njegove koristi posebej bodo morali zastavljati naši zastopniki vse sile; saj je naše ljudstvo po večini kmetsko in je v tej deželi potrebno posebne podpore. Četudi ne bodo mogli naši zastopniki, kakor sploh ne naša mala dežela uplaviti na končno rešitev vprašanj, ki segajo daleč in globoko v življenje celega kontinenta, bodo naši zastopniki vendar morali biti zato in po svojih močeh sodelovati, da se človeška družba in z njo vred naš mali narod napotita proti pravičnejši uredbi socialnih in gospodarstvenih razmer. Naj se vsakemu članu naroda zagotovi možnost eksistence, ki je človeka dostojna. Kdor pošteno dela, ta ima pravico zahtevati vsaj toliko, kolikor potrebuje zase in za svojo družino. To bodi smernica našim zastopnikom.

Stremljenje po socialni pravičnosti pa najde svojo aktualno spopolnitev in svoj sedaj veljavni izraz ravno v boju za nacionalno pravičnost, po kateri hočemo iskati pot do boljše bodočnosti k najvišjim ciljem človeštva.

Jugosloveni! Dvignite se na delo, združite se od Triglava do Jadrana v enotni organizaciji, zberite se vsi okoli Jugoslovenske narodne stranke! Ne obupujte, ne dajte se nastižiti z nobeno grožnjo in z nobenim nasiljem! Ne dajte se zapeljati s sladkimi obljubami tistih, kateri vam skušajo, ko ne morejo več zatajiti Vašega obstanka, zveti to, kar je najplemenitejše in najpristnejše v vsakem civiliziranem narodu: Vaš narodni značaj, Vaš jezik in Vaše ime. Ostanite zvesti sebi in svojim narodnim idealom!

V Trstu, 8. aprila 1921.
Odbor Političnega društva »Edinost«
kot Osrednji volilni odbor Jugoslovenske narodne stranke.

ne moremo vtikati v to vprašanje, kajti nekoliko milijonov naših državljanov je poljskega in nad dvajset milijonov nemškega pokolenja. Ako bi se mi vtikali v to zadevo, bi nastala po vsej deželi velika agitacija in naš notranji mir bi bil v nevarnosti. Zato pa se moramo držati proč od evropskih zadev. Ko smo leta 1917. šli v vojno proti Nemčiji, smo tvegali mnogo več kot naš denar in življenje naših vojakov, tvegali smo državljansko vojno pri nas doma.

Francija

Francija zvišala maksimalne carinske tarife
PARIZ, 8. »Journal Officiel« je objavil odlok, s katerim se maksimalne carinske tarife znatno zvišujejo. Minimalne tarife, ki veljajo za blago iz zavezniških držav, ostanejo neizpremenjene.

Harding bo povabil zaveznike na skupno konferenco — Harding pripravja gospodarsko konferenco evropskih držav in Amerike
LONDON, 9. Listu »Times« poročajo iz New Yorka: Harding bo čimprej povabil zaveznike k konferenci, ki bi se imela vršiti v Washingtonu in ki bi jo cilj urediti vprašanja dolgov, ki jih imajo zavezniki pri Ameriki; vprašanje valute in odškodnin in vprašanje ovir, ki so na poti razvoju mednarodne trgovine. Na konferenco bi se pobile Anglija, Italija, Francija, Japonska in Nemčija. Konferenca se bo baje vršila prihodnje poletje.

Anglija

Stavka rudarjev se nadaljuje. — Delavska trozveza sklenila splošno stavko. — Vlada izjavlja, da ne odneha

LONDON, 9. Po skupni seji zastopnikov delavske trozveze je bilo naznanjeno, da je splošna stavka delavske trozveze sklenjena in da jo bodo vodili sporazumno izvršilni odbori železničarjev, pomorščakov in rudarjev, kateri bodo imeli danes popoldne skupno posvetovanje. Na tem posvetovanju se bo ukrenilo vse potrebno za to stavko. Dasi je stavka sklenjena, se pa bo proglasila le v slučaju, ako bi se medtem ne dosegl sporazum med rudarji in lastniki rudnikov.

LONDON, 8. Zveza delovodij pri pumpah je sklenila, da izstopi iz zveze rudarjev in da bo sodelovala z lastniki, v kolikor gre za rešitev rudnikov.

LONDON, 8. Sotrudnik »Daily Mail« za delavska vprašanja piše: Ako država dovolj premogarski obrti začasno posojilo kot pomoč, dokler se kupčija ne popravi, se bodo rudarji in delavci pri pumpah takoj povrnil na delo. Voditelji delavcev so namenjeni storiti vse, da se stavka ne razširi.

LONDON, 8. Besedilo odgovorov, ki sta ju lastniki rudnikov in rudarji dali na Lloyd Georgeovo povabilo, naj se začnejo pogajati, je bilo objavljeno. Lastniki rudnikov izjavljajo, da so pripravljeni se pogajati, vstrajajo pa pri tem, da se mora vprašanje varnosti rudnikov rešiti, preden se začne razpravljati o drugih vprašanjih. Rudarji pa izjavljajo, da so tudi oni pripravljeni se pogajati, da pa tega pogaja ne morejo sprejeti, ker bi to škodilo njihovi stvari.

LONDON, 9. Lloyd George je v doljni zbornici prečital pisma, ki jih je poslal lastnikom rudnikov in rudarjem ter njih odgovore. Edina želja vlade je, da bi odstranila vse ovire, ki so na poti pogajanjem. Razdejanje rudnikov je ogromna nevarnost za državo in prva skrb vlade mora biti, da se rudniki rešijo. Zveza rudarjev je sklenila, da ne bo storila nič, da bi se rudniki rešili, ter hoče s tem prisiliti vladu in parlament, da bi odnehala. Rudarji vedo prav dobro, da sedanjí dobitek v premogarski obrti ne dovoljuje, da bi se jim moglo dati plače, ki jih zahtevajo. Spricho tega položaja zahtevajo od države takojšnjo pomoč. Toda vlada ne bo odnehala. Poskrbela bo vsa sredstva, ki ji jih skupnost stavi na razpolago in se bo borila za obstanek države. Po teh izjavah je Lloyd George prečital kraljevo poslanico, s katero se rezerva kliče pod orožje. Zbornica bo razpravljala o tej poslanici v ponedeljek.

LONDON, 8. Delavska trozveza bo proglasila stavko v torek popoldne, ako se do tedaj ne začnejo nova pogajanja.

Italija

Delavska zbornica v Reggio Emilia sežgana. — Vse socialistovske ustanove uničene

REGGIO EMILIA, 9. Včeraj je bilo mesto pozornica velikih izgedov, ki so jih zakrivil tukajšnji fašisti. Izgredi so bili naperjeni proti socialistovskim napravam v mestu, ki so bile skoraj vse uničene. Fašisti so sežgali delavsko zbornico in socialistično knjigarnico. Nato so šli v prostore lista »La Giustizia«. Tu so našli poslanca Pampollinija, katerega niso storili nič temveč so ga prisilili, da se je moral odstraniti. Ko je zbežalo tudi drugo osebo, so zažgali sobo, v kateri so se nahajali linotipi. Po teh dejanjih so šli v »Socialistični krožek« ter ga razdejali. Nekoliko fašistov je bilo aretiranih. Fašisti so zvršili te izgrede pod pretvezo, da maščujejo nekoga svojega tovariša, ki so ga ranili socialisti.

Fašisti razdejali delavsko zbornico v Rossano

V Rossanu blizu Cosenze so fašisti hoteli uprizoriti demonstracijo proti tukajšnjemu občinskemu svetu, ki ima socialistično večino. Fašisti so bili sklenili, da bodo šli demonstrativno v občinski dom in bodo preprečili sejo. Zupan je za te načrte izvedel ter sejo odpovedal. Ko so fašisti videli, da jih je zupan prehitel, so se obrnili proti delavski zbornici in jo sežgali. Nato so šli k županovemu stanovanju, kjer so župana oblegali, dokler niso na lice mesta prišli trožniki.

Fašisti izvršili hišne preiskave v Castellnuovo dell'Abate

V Castellnuovo dell'Abate blizu Siene so delavci napadli in ranili nekega mladega fašista. Čim so bili fašisti v bližnji Sieni obveščeni o tem dogodku, se jih je kakih 50 odpeljalo v Castellnuovo. Prišlo je do spopadov med njimi in domačimi komunisti. Fašisti so bili zmagovalci. Stanovanja več komunistov so preiskali in zaplenili nekoliko slik Lenina in Trockega.

Vojaštvo zasedlo premogovnike ob Raši

LABIN, 9. Predvčeršnjim predpoldne so vojaške čete iznenada napadle raške premogovnike in jih zavezele. Premogovniki so bili v rokah delavcev, kateri so jih bili povodom znanega spora z ravnateljstvom podjetja zasedli že pred tedni. Čim se je vojaštvo pojavilo, so rudarji večinoma zbežali. Le pri Strmcu je prišlo do spopada, pri katerem

so čete streljale ter ubile dva rudarja in jih nekoliko ranile. Operacij proti premogovnikom se je udeležila tudi vojna mornarica, ki je iz raškega zaliva pomagala pehoti pri naskoku.

Tukajšnji generalni civilni komisariat je izdal o tem dogodku sledeče uradno poročilo z dne 8. t. m.: Kakor znano so labinski rudarji 4. preteklega meseca ponoči zadržali 14 svojih tovarišev, ki se niso udeleževali stavke rudarjev v labinskem okraju. Vsled odločnega poziva s strani oblastev so teh 14 rudarjev izpustili. Da bi se slična nasilja za bodoče preprečila in da bi se zakonu zagotovilo popolno spoštovanje, je bilo treba zasedeti najvažnejše točke ozemlja, na katerem so premogovniki. Danes se je zasedba tudi izvršila. V krajih Vines in Krapan se je zasedba zvršila brez resnih spopadov. V Strmcu pa so rudarji streljali proti vojaštvu in metali bombe. Pri tem sta bila dva vojaka ranjena in čete s o bile prisiljene odgovorjati na streljanje. Pet puntarjev je bilo ranjenih, od katerih dva sta umrla. Dosedaj je bilo aretiranih 40 oseb. Rudniki niso bili poškodovani.

Na lice mesta so prišli kmalu nato orožniki, ki so tudi preiskali hiše in zaplenili precej bomb in drugega orožja.

Samooblastno nastopanje tržaških fašistov

Oddelek tržaških fašistov, ki ga je bila tukajšnja zveza bojovnikov poslala v južno Istro, je na svojem povratku šel v istrsko vas Banji Brdci ter vdril v hišo občinskega načelnika Brčića. Razbili in uničili so mu vse pohištvo.

Italija pred volitvami

Politično življenje v Italiji v predvojni dobi je bilo precej različno od sedanjega. Prvič je prejšnji volilni red, dasi zadosti liberalen, vendar kolikor toliko ovrval razmah politične soudeležbe štirikih slojev. Poleg tega ni vladalo mrtvilo samo v širokih množicah, ampak tudi med meščanstvom. Množice se niso aktivno udeleževale političnega življenja. Tudi političnih strank v našem smislu tedaj še ni bilo. Vse politično življenje se je osredotočevalo po navadi okoli nekaterih pomembnih oseb. Te osebe so imele svoje število pristašev in prijateljev, ki so z raznimi sredstvi skušali spraviti volilce v politično valovanje s tem, da so se posluževali osebnega poveljevanja dotičnih odličnjakov. Zatorej vidimo, da so se stranke nazivale po teh osebah. Imeli smo na pr. Giolittijevo stranko, Salandrovo, Sottano itd.

Svetovna vojna je prinesla tudi v tem oziru precej izprememb. Socialistična in boljševiška agitacija je z velikim uspehom pričela svoje delo že tekom vojne. Ta propaganda se je prerila celo do fronte. Po mnenju mnogih italijanskih vojaških strokovnjakov in tudi politikov je bil poraz pri Kobaridu deloma posledica razdiralne propagande socialistov. Po končani vojni se je socialistična agitacija tako uspešno obnesla, da so se velike množice udeleževale političnega življenja. Boljševiški duh iz Rusije je prešel italijanske množice, ki so se zbiralale okoli tistih mož, kateri so jim obetali predruženje družabnega reda po ruskem sistemu. Podobnih sredstev so se deloma posluževali tudi pristaši cerkvene struje, ki si je nadela ime ljudske stranke. Pod pritiskom novih razmer je vlada izdelala novi volilni red, ki je sorazmeren. To je bil velikanski korak naprej v političnem življenju Italije. Nepričakovani uspehi ljudske in socialistične stranke so oživili strankarsko gibanje v množicah in novo življenje je zaplalo po vsem polokolu. Le meščanske struje so bile razkopljene, brez pravega smotra in programa so tavale v tem velikem valovanju, ki je grozilo podreti stare naprave državnega in družabnega ustroja. Voditelji obeh največjih strank so imeli tedaj v rokah usodo države. Demagoška ekstremna agitacija pa je socialistično stranko zavedla v zagato, iz katere se ni znala več izmotali. Socialisti so pridigali revolucijo, dasi je niso hoteli. Toda kljub temu je bil to čas, v katerem bi bili mogli socialisti takorekoč zavladati v državi, seveda bi se bili morali prilagoditi obstoječemu družabnemu redu ter s taktičnim umikom pred ekstremnimi dogmami pridobiti zase del meščanstva, ki je tedaj pričakovalo rešitev iz skrajno težavnega položaja od novih mladih moči. Socialistična stranka bi bila mogla tedaj mnogo koristiti proletariatu a tudi vsemu narodu in državi sploh. Toda stranki je manjkalo italijanski Noske ali Scheidemann. Ko je bila v vrhuncu svoje moči in vpliva, so njeni voditelji nadaljevali z brezmišlno boljševiško propagando in dalje brbljali s tem pokazali svojo nezmožnost, politično nezrelost in slabost.

V očigled takim velikim političnim pogreskom je moralo priti do poloma stranke. Vsa socialistična slava se je prav hitro zrušila po zaslugi fašistovske reakcije in privoljenju oblastev, da je meščanstvo poseglo po samoobrambi. Gorostasni polom te stranke je silno

poučen in s politično sociološkega vidika zelo zanimiv.

Ljudska stranka je šla v volilni boj s precej »boljševiškim« programom. Njeni voditelji so se znali bolje prilagoditi novim razmeram in tako je stranka stopila v delovno večino.

Ostale liberalne in nacionalistične stranke so se le polagoma grupirale okoli nove vlade, toda zanesljive večine za uspešno parlamentarno delovanje zbornice ni še imela in je tudi ni mogla imeti.

V tem času pa je nevarnost državnega prevrata minula, meščanstvo si je opomoglo od strahu in zbudilo iz brezbriznosti. Polagoma so se tudi meščanske stranke začele zavediti svoje veljave a tudi svojih dolžnosti napram sebi in državi. Razmerje sil med obema nasprotnima taboroma, t. j. proletarskim in meščanskim, se je korenito izpremenilo v dobro meščanstva. Ta premaknutev sil pa je od svoje strani zahtevala tudi novo zbornico, ki naj pokaže sedanjje razmerje političnih struj v Italiji.

Vendar pa je bilo politično življenje zadnjih dveh let kljub vsem nevarnostim državi in narodu zelo koristno. Prvič se je pokazala moč države ravno v tem, da se je ognila grozečemu prevratu, drugič pa so politična vprašanja prežela vse sloje prebivalstva, ki se je začelo udeleževati v veliko večji meri nego kdaj poprej političnega življenja. V tej dobi so se izkristalizirale stranke, ki bodo zlasti sedaj od volitvah nastopile kot take, ne pa kot struje trabantov posameznih političnih oseb. Ta izprememba v političnem življenju Italije je brez dvoma napredek. In če nima socialistična stranka nobene druge zasluge, to mora vsako priznati, da je s svojjo propagando zbudila za politične dogodke apatične sloje prebivalstva k svetemu strankarskemu življenju. Ekstremni boljševizem je rodil ekstremni fašizem, med obema pa imamo zmernejše stranke raznih stopenj, ki bodo časoma izravnale boje skrajnežev ter spravile politično borbo v bolj kulturno in civilizirano obliko.

V splošnem bodo nastopile pri sedanjih volitvah tri velike skupine: Prvo skupino bodo tvorile narodne demokratične stranke, ki so se po nekod že združile v enoten skupni blok, zlasti v večjih mestih. Namen te združitve je iztrgati socialistom čim največ sedežev v zbornici. Drugo skupino tvorijo socialistična stranka, ki pa je na znotraj razcepljena, kakor dokazujejo ostre polemike med Turatijem in Serrattijem v »Avantiju«. Tretja skupina je ljudska stranka, ki pa ne bo mogla nastopiti s takim poudarkom kakor prej, ker se je skrajna struja tudi tukaj ločila od zmerne večine.

Poleg teh treh strank, ki tvorijo takorekoč osrednjo maso, pa imamo stranke skrajnežev. Najprej je tu omeniti komunistično stranko. Po dosedanjih poročilih nastopijo komunisti samostojno z blokiranimi listami povsod, kjer bo le mogoče, s skrajnim boljševiškim revolucionarnim programom. Nekakšno protiče tvori bojovniška struja, ki se ne more še imenovati stranka. Zdi se, da bodo vsaj ponekod nastopili bojovniki ali fašisti skupno z ostalimi narodnimi strankami, vendar pa je njihovo stališče še nejasno. Vsekakor pa zahtevajo zase primerno število sedežev v parlamentu, kjer bodo hoteli igrati eno glavno

Švica

Bivši cesar Karel zapusti Prangins koncem aprila

ZENEVA, 9. »Tribune de Genève« piše, da bo družina bivšega cesarja Karla koncem aprila končno zapustila vilo Prangins.

Grška

Grki zapustili Karahisar

PARIZ, 9. »Journal des Débats« poročajo iz Carigrada: Po zadnjih vesteh se Grki nahajajo v Balcerkestelu, kjer je tudi 6000 ranjenih grških vojakov. Javljajo tudi, da so Grki zapustili polotok Imid. Turška vojska je baje začela ofenzivo.

Grki se pritožujejo proti turškim grozovitostim

ATENE, 8. Neka poluradna vest pravi: Grški glavni stan je izvedel, da so Turki začeli kom marca uničiti grško vas Kontze. En stotnik je na čelu 30 vojakov, katerim se je pridružil 250 nerednih borcev, vdrli dne 5. marca v vas in jo je dal popolnoma razdejati. Od 100 grških družin, ki so živlele v vasi, so ostale samo tri osebe. Zenske vseh starosti so bile posiljene. Prej zelo bogata vas je sedaj le kup razvalin. Vaško cerkev in zelo bogati samostan so popolnoma opustošili. Bolne vaščane so prepeljali v notranost. Na poti iz Kontze v Kvarakusal se pri vsakem koraku vidijo kosti pohištva, kosti raztrgane obleke in madeži krvi.

Rok za odgovor zaveznikom je potekel

LONDON, 9. Rok 30 dni, ki ga je londonska konferenca bila dala Grkom in Turkom, da odgovorijo na predloge zaveznikov, je potekel. Drugače ni v političnem položaju nič novega in razvoj stvari je sedaj odvisen od vojaških dejanj. Pogajanja o zamenji vojnih ujetnikov med Anglijo in Turško se nadaljujejo.

Venezelos ni odpotoval na Grško

PARIZ, 9. Agencija Havas poroča iz Nice: Vse vesti o odhodu bivšega grškega ministrskega predsednika so neresične. Venezelos se nahaja v nekem kraju med Nico in Montecarlo. Ne sprejema nobenih političnih oseb ter je izjavil, da se namerava za trajno umekniti iz političnega življenja.

Nova grška vlada

ATENE, 9. Vsled poraza, ki ga je grška vojska pretrpela v Mali Aziji, je dosedanja vlada odstopila. Nova vlada je sestavljena takole: predsednik in pravosodni minister Baltazzi, zunanje zadeve Prototiapatakis, finance in prehrana Kartaris, socialna skrb Tertipis, poljedelstvo Rhallys, narodno gospodarstvo Stais, mornarica Mavronichelis, notranje zadeve Tsaldaris, občila Theotokis, vojna Zaimis.

Turčija

Grki zapustili Karahisar. — Velika turška ofenziva

PARIZ, 9. »Oeuvre« piše: Grški glavni stan priznava, da ni mogel obdržati obrambne črte pri Velonitzi. Iz Carigrada prihajajo vesti, ki kažejo, kaj to priznanje pravzaprav pomeni. Grki so za-

puslili Afium Karahisar in zapuščajo tudi že Brusu. Turške čete pod poveljstvom Muredin paše in Ismet paše in pod osebnim vodstvom Mustafa Kemal paše se naglo bližajo obali Mramornega morja in grozijo Grkom, da jih vržejo v morje.

Iz turške narodne skupščine

CARIGRAD, 8. Po vesteh iz Angora je turška narodna skupščina dovolila kredit 6 milijonov turških funtov za vojaške potrebe. Verjetno je, da bo skupščina odobrila sporazume, ki jih je Bekir beg sklenil z Italijo in Francijo, dočim bo sporazum o Smirni in Trakiji odklonila. Rusko-turško pogodbo je skupščina baje že odobrila. Vsled napredovanja turških čet so Grki že zapustili Afium-Karahisar.

Nemčija

Carinska meja ob Renu postavljena

PARIZ, 8. Carinska meja ob Renu bo jutri začela posloovati. »Petit Parisien« opisuje način poslovanja na omenjeni carinski meji in pravi, da bodo zavezniški Franciji, ki noče nič drugega kot da ji Nemčija plača, pomagali, da napravi še in korak dalje, ako bi ta odredba ne imela zadostnega uspeha. V tem slučaju se bodo nadomestili vsi pruski uradniki z domačimi iz renskih pokrajin, da se tako zlomí pasivni odpor, na katerega se Nemčija pripravlja. Amerikanci — pravi list dalje — nam prepučajo popolno svobodo v uveljavljanju kazenskih odredb. Carinska meja se bo na nekaterih točkah oddaljila od mostobranov, n. pr. pri Kölnu in Düsseldorfu, ki ostaneta tostran meje.

Nemčija protestira proti prepovedi rabe mask proti plinom v nemški armadi

BERLIN, 9. Neka vest Wolflove agencije pravi, da je nemški minister za zunanje zadeve poslal medzavezniki nadzorovalni komisiji noto, v kateri protestira proti temu, da so zavezniki nemški vojski prepovedali rabo priprav proti zadržljivim plinom. Ta prepoved da ni utemeljena, ker je versailleska mirova pogodba ne predvideva. Sicer pa — pravi nota dalje — nemška vlada ne more uvideti razlogov, vsled katerih bi Nemčija ne smela opremiti svojih čet s pripravami, ki služijo izključno le za obrambo.

Amerika

Zakaj se Amerika noče vtikati v čisto evropske zadeve

PARIZ, 9. »Matin« poročajo iz Washingtona: Senator Mac Cormick je na pojedini, ki je bila precejena v čast francoski misiji in katere so se udeležili najvplivnejši senatorji, obrazložil vzroke, vsled katerih se Zedinjene države ne smeje mečati v evropske zadeve. Zedinjene države so — je rekel — mešanice raznih plemen in radi tega mora Amerika paziti, da se ne vmečati v narodne spore. Vzemimo n. pr. vprašanje Gornje Šlezije, kjer je en del prebivalstva glasoval za Poljsko, drugi za Nemčijo. Mi se

nih vlog. Teško je reči, koliko uspeha bodo imeli, ker narodne in meščanske stranke si ne bodo pustile kar tako izpuliti parlamentarno orožje iz rok. ...

Pri zadnjih državnozbornih volitvah je bila udeležba zelo slaba. Posebno meščanski sloji, ki niso imeli niti vodstva niti pravega smotra, so bojkotirali volišča. Tudi pri teh volitvah moramo računati, da se bo del voličev vzdržal vo-

litev, samo da bodo tokrat proletarski sloji tisti, ki ne pojdejo na volišče. Proletarske množice, ki so razočarane po laži-propagandi svojih voditeljev ne bodo več verjele demagogom. Poleg tega je pričakovati da se bo vsled reakcionarne metode fašistov, dober del delavstva, zlasti kmetškega, odtegnil volilnemu boju. Brezdvomno bodo izšle meščanske stranke zmagovite iz tega boja. ...

Giolitti in delavsko gibanje v Italiji

Vse države trpijo na povojni krizi, tudi tiste, ki so zmagale. Mislim Italijo. Leta 1914 so znašali dolgov 15 milijard 705 milijonov, 1921 pa 94 milijard 460 milijonov. — Leta 1914 je bila lira po vrednosti enaka franku, zdaj pa stane 100 frankov 170 lir. — Glasom objave trgovske zbornice za Trst je narasla cena klobukom za 522%, perilu za 480 do 900%, moški obleki za 400 in ženski za 577%. — Država je v stiskah. Zakladni minister Meda je podal poročilo: za poslovno dobo 1919-1920 so znašali izdatki 23 milijard 67 milijonov, od katerih je slo za vojaške potrebe 7793 milijonov, 7730 milijonov za plačevanje obresti, vojaške pokojnine, za kritje deficita pri železnicih itd. 2029 milijonov lir pa za proračunu nepredvidne stroške. Dohodki pa so znašali 14 milijard 233 milijonov. Za poslovno leto 1920-1921, bo znašal deficit 10 milijard 370 milijonov.

Vojna je silovito stala; največ je žrtvovala Italija; sorazmerno polovico več kakor Angleska. In kaj je dobila zato? Deželo, pokrajino, za katero je po poročilu Marka Samaja v »Eri nuovic« od 25. svečana izdala v dveh letih nad tisoč milijonov. Čemu torej vse žrtve, čemu 1/2 milijona mrtvecev, čemu 3/4 milijona ranjenecov? Vse to so številke, ki so jih neutrvalci in socialisti v Italiji dobro poznali, za ta dejstva je vedelo tudi neuko ljudstvo in to ni moglo ostati brez posledic.

Komunisti so jeli kazati na bogatine, ki so sesali v vojnih letih narodu kri, na verižnike, ki so si nakopičili milijone, ločim so mase stradale in umirale. Propagando proti vladi in proti vladajočemu redu so vršile stotine in stotine komunističnih predavateljev, nešteto časnikov in časopisov je v živih barvah slikalo bogastvo enih in uboštvo drugih. Ta propaganda je rodila prv učinke: stavke. Stavkali so od Trsta do Sicilije. Ob največjem štrajku je počivalo samo v Turinu in Milanu nad 300.000 delavcev. Dva meseca je trajal ta slovitni punt. Štrajkali so tramvaj, nato železničarji, slednjič kovinarji. V najhujši krizi je Nitti odstopil (julija 1920).

Nastopil je Giolitti. Vse oči so vanj uprte. Nacionalci upajo, da reši domovino, komunisti pravijo: to je zadnji meščanski minister.

Ne le v mestih vre, ampak tudi na kmetih. Kmetje, ki so prišli iz jarkov, zahtevajo grofovsko zemljo zase; na revolucijo jih šuntajo komunisti, celo Miglioli, poslanec ljudske stranke, stoji zvesto z revolucionarnimi kmeti. Nevarnost je tu. Giolitti ni v zadregi. V zbornici slovesno proglasi: »Vlada in parlament morata drzno in čimprej načeti vprašanje razlastitve veleposestnikov, da se odda zemlja kmetiskim delavcem, ki se združijo v zadruge.« Pa tudi vprašanja industrijskih delavcev se loti Giolitti. »Vzdržujoč potrebno disciplino moramo ostvariti delavsko kontrolo v tovarnah in ta kontrola bo značila važno etapo v socializaciji težke industrije.« Kako previdno rečeno, kaj ne? Ustanoviti sicer delavske svete, a treba obenem varovati »potrebno disciplino«. Govori o »etapi«, a ta etapa je lahko zelo, zelo dolga. In zares je bila dolga, in še vedno traia.

Draginja raste, nezadovoljstvo je prekipelo do konca. Zopet štrajki. Na shodih nosijo rdeče zastave, ustanovljajo revolucionarne tribunale. Kaj bo iz tega? Ves svet pričakuje revolucijo. Turin, Bologna, Trst, Neapelj, Milan se pred revolucijo. Vse se trese, Giolitti je miren...

Slo je za krušno vprašanje. To je Nittija pokopalo. Zakaj je skušal dvigniti ceno kruha? Ali ni vedel, da bo proletarijat vstal proti njemu...? Bogatini naj plačajo!

Fride Giolitti. On zahteva ostre mere proti vojnim bogatinom. Vpelje dajatve, ki zadenejo bogatine. Giolitti nastopi proti bogatinom, bojuje proti vojnim bogatinom. S tem je dvignil bandero popularne vojske. »Zivio Giolitti.« Kako neki ne bi šel proti bogatašem, ki so bili za vojno, ko je bil Giolitti za proti njej? Vse utihne.

Draginja raste, nezadovoljstvo še bolj. Tramvaj ne vozi v Rimu, najhujša vročina v juliju. En teden traja štrajk. Razsodišna komisija je obsodila tramvajce. Splošna želja je, da Giolitti kazni puntarje. A Giolitti je milostljiv, vse odpusti... Toda kdo ve, če ne bo drugače poskrbljeno za kazen?

Tramvajski vozovi zapuste vozarne, kajpada v rdečih zastavah. Ljudstvo skoči na vozove in pretepa prav občutno tramvajске uslužbenice. Nastane boj, po vsaki Rimu se tepejo. Ogorčenost proti štrajkovcem je prišla na višek. Pomašarajo vse rdeče zastave in ves Rim je odet v trikoloro. Nacionalisti so zmagali. Toda zmagati mora dovršiti in izkoristiti... Hitro na delo! Tis-

karna »Avantijeva« že gori. Pol milijona lir škoda. Avanti Savoia! Učinito še nekaj rdečih listov. Uspehi so krasni! In vse govori: »Giolitti vladal! Ta pa znal!»

Drugi dan se začne bitka v glasilih. Nacionalizem kriči proti anarhiji, Nitti vpije, da Italija nima vlade. Giolittijevo časopisje dolži finančnike, da so podkupili razbojnike... »Il Tempo« objavlja imena vseh »pescicarov« in »Gazetta del Popolo« vidi tuje vplive. Angleška ruje proti Italiji. Istega dne sta bila ranjena dva socialistična poslanca.

Tretji dan vstane Giolitti v zbornici in govori: »Vlada se obveže, da bo podiskala zločince in da bo iztaknila tudi vse krivce, voditelje, ki morajo nekje bivati. Vlada se ne bo ustavila pred nikomur in če mislijo tisti, ki so si med vojsko ustvarili milijarde, vplivati na javno življenje v deželi, se silno motijo.« In zopet zašumi po časopisju. »Stampa«, »Tempo« in »Tribuna« držijo red v državi, a »Corriere della Sera« pita Giolittija z demagogom.

Prišel je čas, ko je bilo treba razpravljati o vprašanju kovinarskih delavcev, ki so se zopet začeli puntati. Zastopniki industrialec in delavcev so se imeli zbrati 29. julija. Odnegli so sestanke na 11. avgusta. Zastopniki se snidejo. Zastopnik delodajalcev čita spomenico. Čitanje traja osem ur. Ali hočejo delavce uspativati?

Delodajalci odklanjajo vse zahteve delavcev. Ne moremo, vse je drago. Premog stane na Angleskem 270 frankov, na Francoskem 616, v Belgiji 479, a v Italiji 1160 frankov.

Giolitti nastopi. Vi delavci hočete imeti kontrolo nad industrijskimi podjetji. Dobro. A kakšno kontrolo? Eno zahtevo imajo socialisti, drugo zastopniki ljudske stranke, tretjo ekstremiti. Položaj še ni razjašnjen, počakajmo še malo. Giolitti počiva...

Zopet je začelo vreti po deželi. Delavci obstruiraajo, delajo malo, le toliko, da jih delodajalec ne more odslavit. Ure so itak plačane! Delodajalci trpijo škodo, vendar upajo, da bo obstrukcija le kratka. Toda obstrukcija traja in traja... Kaj bo iz tega?

Delavci so začeli sabotirati... Ta in ni delodajalec je že zatvoril tovarno. Tega delavci ne pripustijo. Oni bodo sami delali, tudi brez gospodarjev. Oni bodo zasedli rudokope, premogokope in vse tovarne. Mi nočemo biti več sužnjaji... Zivela diktatura proletariata!... Zivela revolucija!

Brzojavke pravijo: »Delavci zasedli tovarne v Luguriji... Iz Genova ni odplul noben parnik... Delavci so zavzeli tovarne v Turinu... Ladjedelnice so že po vsej Italiji zasedene...« Tako pravi brzojav dan na dan; skoz vse mesec. 580 tovarn so delavci zasedli.

Gibanje je že seglo na Primorsko. Socialisti sklicujejo zborovanje v Delavsko zbornico. Laški in slovenski sodruget zborujejo ločeno. Dvorana Slovencev je polna. Dr. Tuma ima revolucionaren govor. Vse pričakuje, revolucija v dveh, treh tednih. Dr. Tuma je pripravljen organizirati revolucijo v okolišni tržaškem... Regent je že v Milanu...

V Italiji je vse pripravljeno... Delavci sploh nič ne delajo... Čemu, zdaj, na predvečer preobrata? Vse je razburjeno, življenje se živi na ulici... Kaj dela Giolitti? Zakaj ne nastopi? Zakaj ne reagira? Saj ima oborožno moč za sabo! Morda se hoče maščevati nad industrialci, ki ga sovražijo? Morda hoče ponižati nacionalce? Kaj misli Giolitti? Ali ne vidi revolucije?

O ne, Giolitti je miren, popolnoma miren. Delavstvo se je oprjelo dela. Zavedlo se je. Rusija nas gleda, ves svet je uprt v nas! Delajmo! In zares delajo. Rdeče garde varujejo tovarne, ponoči in podnevi. Delo gre od rok.

Toda koliko časa pojde tako? Denarja ni. Kdo ga bo dal? Nihče. Surovin manjka, zlasti premoga. Koliko ga je še? Še za dva tedna. Angleška je preklicala vse Italiji dovoljeni uvoz. Kaj bo? Ižnenirji se puntajo... Kaj bo? Tako ne gre. Mislili smo, da pojde lažje! Mi smo menili, da bomo odslej gospodarji...

Naši voditelji so pa upali, da bo Giolitti nastopil z vojaško silo in da pride-mo do krvave revolucije. A Giolitti je star lisjak in si je mislil, da se zavzemite tovarne! Dva tedna je vladala v državi. Kako pridemo iz zanke, iz sramote? Gre za našo čast! Giolitti je milostljiv in odpustljiv... Giolitti se poniža. Častita delavcem, ki so brez odpora zavzeli 600 tovarn in obenem se ponudi za posredovalca med delodajalci in delojemalci. Giolitti je miren. On ve, kaj dela...

Giolitti se dvigne raz predsedniški stol v senatu in pravi razbrižno: »V sporu med kapitalom in delom mora biti vlada nevtralna. Vlade naloga je, da po-

miruje stranki. Jaz sem odsvetoval tovarnarjem zatvoritev tovarn in sem jim napovedal, naj ne pričakujejo javne pomoči. Če bi hoteli ovirati zasedbo tovarn, bi moral razpolagati za vsako od 600 zasedenih tvornic z eno garnizijo vojakov...«

Giolitti je zopet varen za nekaj časa. Pa on je previden. 20. septembra skliče delodajalce na sestanku. On pravi: »Ni več dopustno, da bi v delavnici en sam človek gospodaril nad tisoč drugimi. Delavci treba dati priložnost, da sodelujejo pri podjetju.« Nato prečita slovit odlok o paritetni komisiji, ki naj izdela predloge, na podlagi katerih bo vlada predložila zbornici zakonski načrt za udeležbo delavstva pri tehnični in finančni kontroli in pri upravi podjetja. Nadalje je Giolitti naročil delodajalcem, da višajo delavcem mezde, da odkodujejo po krivici odpuščene delavce. Delodajalci so se ponižali in so ubogali...

Delavci so sicer prejeli nekaj vinarjev, a čutili so, da so jih bili voditelji varali, brdko varali... Zato je bilo potrebno, da je socialistično časopisje vzklikalo: »To je bila velikanska zmag delavcev, triumf proletariata«. Vsa zgovornost voditeljev ni mogla delavcev prepričati.

Toda Giolitti je znal, da je tudi ta »mir« le začasen. Delavci, ki so jih voditelji nehotoma varali, so začeli delati na lastno pest. Delavci so hoteli zares

revolucijo. Toda voditelji, ki so se bili enkrat uračunali, se niso hoteli v drugič, zato so sedaj ponavljali: »Revolucija ni sad enega dneva«. Toda zahteva delavcev je šla preko voditeljev. Giolitti je to videl in vedel.

Nevarnost se je bližala, naraščala je neznanjski. Delavske organizacije štejejo 25 milijona članov, proletarsko časopisje je strahovito razširjeno in Rusija dela tudi v Italiji... Kaj in kako priti in so vselej opravili pravočasno svoj posel.

Danes smo 8. aprila 1921. Nad 25 delavskih domov je do tal porušenih, tiskarn komunističnih listov ni več. Nasprotno pa rastejo kot gobo po dežju »Camere del lavoro italiane« in 24 časnikov je že, o katerih pravijo, da jih izdajajo fašisti. In še več! 156 poslancev so štel komunisti v Rimu. V tri stranke so se razšli in vsi molijo svoj »Confiteor«.

Strah pred komunisti in pred revolucijo pa je izginil...

Giolitti zna in ve, kako je treba vladatai. Virgilij Šček.

Filippo Turati o nasilju

Filippo Turati je umerjen socialist, vsekakor ena najbistrajših glav v socialni demokraciji Italije. Turati je tudi sijajen govornik, njegova beseda najde vsikdar živ in širok odmev tako pri prijateljih kakor pri nasprotnikih, bodisi da govori s parlamentarne tribine bodisi z govorniškega odra na kakem javnem zborovanju.

Te dni je Filippo Turati v ljudskem gledališču v Milanu imel znamenit govor, znamenit ne le radi naziranj, ki jih je razvijal, ampak tudi zato, ker je izrekel strogo sodbo o dogodkih, ki razburjajo sedaj duhove po vsem kraljestvu in zastropujajo javno življenje. Govoril je o nasilju ter ga obsodil s plantžno zgovornostjo, pa naj ga izvršuje ta ali ona stran. Ker je to zlo, ki je prava nesreča za mir v deželi in za javno blaginjo, zadobila velik razmah tudi v teh naših pokrajinah in ker trpi vsled tega ravno naše ljudstvo, bo zanimalo gotovo tudi naše čitatelje, kako sodi ta mož o nasilju in o njega pogubnih posledicah.

Ze nekaj časa sem — tako je začel — se grozi, strahuje, ubija. Razbojnik, seveda, sami ne tvorijo stranke in druge jih odklanjajo. Ne marajo jih sicer, niso pa vedno tako modre, da bi jih ne dražile in izzivale. In tudi žrtve, ki padajo, ne spadajo k nobeni stranki, nimate svoje bave. Zato Turati ne obtožuje nasprotnih strank, oboja pa pred vsem zaroto, ki je razširjena na vseh straneh: da je nasilje opravljeno in koristno, če ga izvajamo mi sami, oziroma če se izvršuje od naše strani, da pa je zločin, če se izvaja proti nam! Zmota je tudi, če se misli, da je to znak strahopetstva, če se nam nasilje ne odgovarja z nasiljem, češ da se s tem spodbuja nasilneže.

Govornik je potem pojasnil z vzgledi, koliko nedolžnih je sedaj zadetih od nasilja. Načelniki poljedelskih zvez n. kr., morajo trpeti preganjanja, če ob ponečnih napadih branijo svojo ženo, svojega otroka, ko se jim zažigajo in rušijo hiše do tal. Ali niso ti — nedolžni? Je-li to zločin, če pripadaš k vojski — izkoriščanih? Tudi tisti mladiči niso zločinci, ki trpe kako škodo, kar menijo, da z nasiljem branijo domovino ali kak ideal. Turati je mislil tu takozvane »kombatente« in vpraša: čemu so še tu ti bojevnik, ko ni več vojne? Proti komu, proti kakim stvarim se boreš? Če je kaka stvar, proti kateri se moramo danes res boriti, je to vojna, ki zopet grozil Te zmote ne morejo izbrisati somokresi, ampak prepričevanje. Vse žrtve so enako nedolžne in vsi ubijalci so — ubijalci! Ali smo padli z viška moderne civilizacije v najtemnejši srednji

vek? Zakaj moramo še le opominjati, da ni začela civilizacija še le z razkritjem Amerike in z iznajdbo tiska? Civilizacija med ljudmi je začela v resnici onega dne, ko se je človek odrekel pretvezni pravici, da je sodnik in stranka v lastni stvari, da si sme sam krojiti pravol Vem in ne bil bi socialist, če ne bi vedel — je vzkliknil govornik, — da nobena justica še ni popolna na tem svetu, da je le preprosto namo organ ene stranke, kake vlade, kakega razrednega nadvladja, da stoji v službi interesov posameznih oseb, strank in razredov. Ve, da bo naloga bodočnosti in organizacije proletariata doseči, da bo justica služila edino le splošnim koristim, brez protekcij in pristranosti. Daleč za nam so časi, ko ni bilo justice. Ali naj zapustimo sedaj vso dedščino civilizacije in se povrnemo v čase Longobardov in legendarne korziške ali italske osvete? In naj sledi nasilje nasilju v večnem in strupenem krogu, kakor, kača, ki sama sebi grize rep? Kdor se zateka k nasi — četudi z najzmernejšimi nameni — ne ve nikoli, kdaj se mora nasilje nehati, ne more preračunati, kak odpor ga čaka.

Če priznavamo pravico osebe ali skupine, da sama odloča, ali naj reagira z nasiljem ali ne, potem opravljujemo tudi preventivno nasilje, to je: da rabi nasilje, kdor se boji, da mu grozi nasilje. S tem se opravljuje tudi vojna. Predno je izbruhnila vojna, so bili vsi oboroženi, ker se je vsak bal, da ga drugi napadejo. Logika nasilja je takale: če ste mu dali prst, vas pograbi za roko, vam jemlje dušo, pamet in srce!

Turati je zaključil: Vedno sem trdil, da nasilje ni moč, marveč zanikanje moči, da je nasilje slabost in da ustvarja slabost; da sramoti Marxa, kdor izvaja iz njegovih spisov kako teorijo nasilja. Vsak poskus nasilja mora donesti le škodo. Nasilje utegne sicer dovesti do kake zmage, škodljivo pa je za stvari, ki naj bi se pospešile!

Volilnim odborom v tržaški okolici

Kakor že javljeno uradno in objavljeno v »Edinosti« dne 20. m. m., je določeni za okolico 22 volišč in sicer so to: šola v ulici Istria, mestni vrtec v ulici Istria št. 386, ital. šola v Skednju, rikreatorij v Skednju, šola na Katinarji, villa Sartorio 2 volišča, rikreatorij v ulici Settefontane 2 volišča, rikreatorij v ulici Sette Fontane 2 volišča, rikreatorij v Kjadinu, rikreatorij ul. Scoglio, slovenska šola pri Sv. Ivanu 2 volišča, italijanska šola pri Sv. Ivanu, ženski licej v ulici Commercialc, otroški vrtec v Rojanu, slovenska šola v Rojanu, italijan-

ška šola v Rojanu, šola v Barkovljah, šola v sv. Križu, šola na Opčinah in šola v Gropadi.

Za vsako teh volišč v okolici je treba takoj določiti za volilno komisijo po enega zastopnika naše narodne stranke in po enega namestnika.

Pozivljamo torej, da nam javijo naši volilni odbori v okolici že tekom prihodnjih dni primerne osebe v zadostnem številu izmed svojih sovaščanov.

Narodni volilni odbor.

Domače vesti

Kako g. Salata pripravlja volitve! (Dopis z dežele). Nekam skrivnostno se je izrazil prekanjeni g. Salata, ko je pojasnil vzroke, ki so bili zanj odločilni, da razdeli Julijsko Beneditijo v tri volilna okrožja. S početka so laški nacionalistični krogi ogorčeno nastopili proti Salati, češ da je s tem ugodil edinole Slovanom. Nekateri nainvenci pa so menili celo, da je g. Salata to ukrenil iz razlogov pravičnosti in prijateljstva. Slovanom da je treba dati priliko, da dobe svojega zastopnika, ker tako veljavata visoki princip pravičnosti in prijateljstva razmerje do sosednje jugoslovenske države. — Prosimo g. Salata, naj nam ne šteje v zlo, če nekoliko posvetimo v tiste skrivnostne posebne razloge, ki naj — kakor računa g. Salata — dokažejo vnovič, kako dalekoviden politik je g. Salata in kako spreten je v svojem poslu, v katerem se vezba od začetka svoje politične kariere. — Jugoslovenstvo tožijo po svojih listih, da so zatirani. In tu vidimo, kak rezultat pričakujejo g. Salata in družba od prestejeh volitev. Kakor jim je razobeženje zastav povodom aneksijskih slavnosti dozostavalo kot dokaz, da je ljudstvo nevdruženo za njihovo upravo in da so le zlobni slovenski voditelji in agitatorji, ki si izmišljajo razne napade itd.: istotakega dokaza se nadejajo Salata in družba od volitev. — Razunajto, da slovensko ljudstvo ne porabi te prilike, da bi dokazalo svoj obstanek, marveč da bo dokazalo, da goji popolno zaupanje v g. Salata, čigar kandidature naj zmagajo — če že ne vsi, pa vsaj večina. In kako? Poglejte volilne liste in dobili boste odgovor. Uprav »vzorno« so organizirane vse občine, oziroma naši slavni občinski gerente in njihovi predstojniki, okrajni civilni komisarji. Stavili so liste tako, da gotovo ni izpuščen niti en laški volilec. In gotovo je tudi, da so v listih tudi taki, ki niti sami ne bi vedeli povedati, kako so prišli vanje. Naši volilci pa so ponekod sploh izpuščeni do neznanega odstotka; tisti pa, kolikor jih je vpisanih, so vpisani tako, da bi se dali zavrniti pod najrazličnejšimi pretvezanji. Na tak način naj bi tudi te volitve dokazale, da je Salata res dober računar in dalekovidni mož!

in vendar živimo v dobi civilizacijefi Prejši smo: Z vsjo opravilnostjo se je »Edinost« ponovno zgrušala nad neverjetno brezaktinostjo, ki se je zgodila povodom aneksijske slavnosti v Ogļeju, kjer so nadškofa Sedeja žalili na nezasišani način. Laški listi bi hoteli predstavljati ta dogodek na eni strani kot malenkosten, na drugi strani pa kot čisto slučajno stvar. Da pa ni bila stvar ne malenkostna in ne slučajna, moro priznati vsakdo. Najprvo neje pravilo olike zahteva, da se povabilni gost spoštuje. Ali mi smo jim menda le mal in barbaričen narod, a veliki svet in nova civilizacija imata menda drugačna pravila olike, ki se jih bomo mi morali šele učiti. Da pa dogodek v Ogļeju res ni bil le »slučajen«, to nam dokazuje neki drugi slučaj. V spomenici, ki je bila svoj čas izročena tudi tržaškemu škofu, je naveden sledeči dogodek: V Voloskem se je (leta 1919) otvoril »Asilo Savoia«, otroško zavetišče, in na otvoritveno slavnost je bilo povabljenih tudi nekaj naših ljudi, ki zavzemajo kaka uradna mesta. Zupnik g. Defar je bil še posebno povabljen in naprošen, da obišče zavetišče. Z ozirom na človekoljubne namene so naši ljudje smatrali za umestno, da se odzovejo povabilu. Ali, drago so plačali svojo zaupljivost. Sredi med slavnostjo, ki se je vrhila pod pokroviteljstvom najvišjih tedanjih vojaških dostojanstvenikov, je nastopil govornik, ki je ostro napadal naš narod, a iz srede drugih povabencev so doneli našim ljudem v obraz klici: Morte ai scavi! Nerevidni naši gostje so prebledeli na smrt in so, z župnikom na čelu, zapustili slavnost. Med tem pa, ko je g. generalni civ. komisar ekscelencja Mosconi skušal baje pomiriti knez nadškofa Sedeja, ni bilo v Vobskem niti enega človeka, ki bi se bil zavedal grobe dogodka in ki bi bil vsaj skušal opravičiti neoznakljivo brezaktinost. — Pa, kakor že rečeno: mi — barbari morda ne razumemo tega in je vse to v popolnem redu, ker odgovarja današnjemu stanju civilizacije! — Mimosgrede omenjamo še, da je g. župnik Defar zapustil Volosko, kajti deležen je bil še mnogih drugih takih slučajev, ki jih sicer njegovo šibko zdravje ni moglo prenašati, ki pa vendar pričajo, da živimo v svitli dobi civilizacije!

Sv. M. Magdalena. V Ljubljano jo dajmo, veseligoj v tleh dejanjih, je prizrčil preteno nedeljo pri Sv. M. Magdaleni dramatični odsek društva »Slava«. Dvorana je bila nabito polna domačinov in gostov iz bližnje okolice. Občinstvo je s tem pokazalo ne-le, da hrepeni da je gospodarica tolikega denarja ji je zavrtela glavo. Nsprirej je začela namigavati Janku, kaj vse bi se dalo napraviti s tem denarjem, prodati to kolibo, pak s tistimi dvajsetimi tisoč in še toliko izposojenih zgraditi palačo in živeti od njenega dohodka — po gosposki. Krivošič ji je to komaj izbil iz glave. Ta stara lika je vključena na ime otrok in nikoli — nikoli ne bi on prodal tega doma, kjer so se njegovi otroci rodili in kjer si je on pridobil vse, kar ima, pak tudi to liško samo. Ko je videla, da iz tega ne bo nič, je govorila, da naj bi prodali trgovino, pak našli mesto v kakem denarnem zavodu, ali mesto ravnatelja pri kakli zavarovalni družbi in tako zavzeli časten položaj med zagrebško gosposdo. Ta nesrečna namajna po »gosposkem« položaju ji ni dala mira, posebno pa sedaj, ko je imela mnogo denarja, svoto, ki si jo je zaželela in je bila že mislila, da ne pride nikdar do nje. Ali, Krivošiču se je zopet posrečilo, dokazati ji s težkimi stvarnimi razlogi, da je ta njen načrt, in kako da ravno zato, ker ona želi vzgojiti otroke gosposki, treba ostati na starem mestu, ki donasa več, nego katerokoli direktorsko mesto v Zagrebu, ki ga tudi on nikoli ne more dobiti, ker nima toliko poznanstva in protekcije. Videč slednjič, da s tem nikakor ne more vspteti, je izgrala se tretjo karto. Nji je dovolil tega kramarskega življenja, je rekla odločno: hoče na vsak način ven iz te koč.

(Dalje)

PODLISTEK

V. F. B.

V malem svetu (17)

Tako se je tudi Ivanka najzivejše zavedala tistega dražestnega čustva, ki jo je spreletalo, dočim je poleg sebe občutila blizino Klinarjevo in poslušala, kako prodira vanjo topli zvok njegovih besed.

To opominjanje je izvajalo v nji — ki je bila sicer brbljavca — povsem drugačen učinek, nego v molčljivi Mili. Dočim je Ivanka sanjavo gledala pred-se, nasmehnil se tu pa tam in pripomniviš, kako besedo, se je Mila razbrljala in ni mogla dati dovolj oddušaka svojemu zanosu. S svojimi petnajstimi leti je bila še pravo dete, ki je naleto na lepo pisano igračko: nadporočnika Roderja.

Ljubila je svojo starejšo sestro bolj, nego koga drugega v družini, razum morda še očeta, ki mu je ljubljena. S spoštovanjem mlajše je Mila gledala na Ivanko, oboževala njeno lepoto, prenašajoč nanjo vso tisto nežnost, ki jo imajo sicer mlada dekleta napram materi. Radi tega je občutila napravnji njo popolno zaupanje in ji je vedno izpovedovala vse svoje male skrbi in radosti, pa sedaj ni potajevala pred njo svojega vzhita.

Videla je pri svojih tovariščih, kako velika stvar je to, imeti častnika za oboževalca. Kako so bile one ponosne, ko jih je kateri

pregledal, ali celo pospremil na ulici S kakim prezirno so gledale na svoje tovarišice, ki jim ni prišla v delež taka sreča! Nje sicer ni spremljal ta lepi Roder, čegar pristojna, parimirana ulanka se je je tako globoko vsekala v mladi spomin, ali posvetil ji je neko pozornost, a vse drugo bi moglo biti s časom! Tudi ona se je že videla v Ilici ali v Zrinjevcu z ulankom in sabljo poleg sebe, kako bodo Dora in Pavla in druge z zavistjo gledale nanjo! A kaj še le Zora, ki se je doslej ponašala s svojim ulankom! Sedaj ni samo njen! In v tej otroški radosti, v tem fantastičnem navdušenju, je skočila sestri okolo vratu in jo poljubila, vsklikajoč skoro preglasno:

— Ah, kako je krasen, Ivanka! ... Ah, kako ga ljubim!

Ivanka se ni mogla vzdržati smeha, ali, potem je — premagana od svojih lastnih čustev, vracala živo sestrine poljube, šepetaje: — Tiho, ti malo, neumno dete... moglo bi se čuti...

Ali v spalnici roditeljev, ki je bila ločena od njune po jedilnici, se ni nič čulo o njuni vnepri in šepetanju. Krivošič in žena sta se pripravljala v posteljo in sta molčala. Ze dva dni ne govorita med seboj, razum, kar je najpotrebnejše. Dobri Janko je potkušal tu pa tam, da bi razprede razgovor, ali gospa Solzika ne mara zanj. Je res resno jezna. In čuje, zakaj.

Od onega dne, ko je jo mož iznenadil s tako lepim darom, kakor da je nekaj začlo vanjo besnilo — je govoril Krivošič pri sebi. Vest,

po razvedrilo in užitek, ki ga nudijo dramske prizoritve, ampak tudi, da se živo zanimajo za novo oživljeno in prebujeno družino »Slava«. To društvo smo občutno pogrešali. Kako bi ga ne, ko si je priborilo za narodno delo toliko velikih zaslug. Tako pogrešamo danes še marsikatero društvo v naši okolici, med mnogimi zlasti »Vesela« v Škedenju. Pričakujemo, da bo tudi »Vesela« sledila »Slavi« in se zbudila iz dolgega spanja ter začela delovati na narodno-kulturnem polju. »Vprizoritve »Slave« je bila povsem zadovoljiva. To je občinstvo pokazalo v odmorih s splošnim odobravanjem. Hibe opazimo tudi na večjih odneh in pri popolnih igralcih, ni čudnega ni tedaj, ako smo imeli tudi v tej igri nekaj vlog, ki niso bile v srečno izbranih rokah. Kritika je pač potrebna in služi temu, da se hibe in nedostatki v bodoče odstranijo in popravijo. Tako je bila n. pr. vloga Rotije, gosposdarje žene ne baš v dobrih rokah. Glas igralce je bil prehit, tako, da se je do srede dvoranice jedva razumela polovica besed. Poleg tega je bila tudi njena mimika dokaj slaba. Prav dobro, naravnost vzorno, pa je nastopil gospodar Srebnic v osebi g. S. Pregarca in imenitno jo je pogodil hlapec Pavle v osebi g. Stepančiča. Ta dva sta jo res »pihnala«. — Zeleti bi bilo, da bi nas »Slava« razveselila čim prej tudi s svojim močnim pevskim zborom.

Toliko o prireditvi. Mislim pa opozoriti še na nek nedostatek. Že v sobotnem povabilu je društvo »Slava« prosilo matere, naj ne pripisajo seboj majhnih otrok. Verujem prav, da si tudi matere žele razvedrila in veselja, nimajo pa močnejše oseb, katerim bi izročile v varstvo otroke in jih zato jemljejo s seboj. Pretečno nedeljo pa ste se matere lahko same prepričale, da dojenčki ne spadajo v gledališko dvorano, kajti večni kriki in vik moti igralca in poslušalca. V prihodnje naj se napravi red tudi glede razsvetljave. — Nastop »Slave« iskreno pozdravljamo in ključemo: neustrašeno naprej!

Poročilo o obnem zboru Telovadnega društva »Sokol« v Vrdeh. Dne 19. februarja 1921 se je vršil občni zbor, ki je bil za društvo in njegaj razvoj velikega pomena. Odbor je, kakor običajno, poročal o delovanju v preteklem letu, ki ni bilo ravno najugodnejše. Sicer pa so bili pogojji za delovanje taki, da je vsak še tako mal uspeh ne samo dobrodošel, ampak naravnost velika pridobitev. Razen tega se je govorilo zlasti o nadaljnjem delu. Omenjeno bodi, da se je telovadba naraščajo obojega spola vršila precej redno; naraščajo je številno in redno zahajal k telovadbi. Ne tako člani, kar je jasen dokaz, da naša mladina ne razume, kakšen pomen ima Sokol. Članice pa sploh niso zahajale k telovadbi, vsled česar se je njihova telovadba opustila. V nastopnem so podani statistični podatki o obisku, o katerem pripominjamo, da se je po znanih fašistovskih napadih v juliju l. leta znatno skrčil. Članice: negativno. — Člani: Vpisanih 15, telovadnih ur 37; skupaj je telovadilo 238 članov. — Največji obisk 12, najmanjši 3, povprečni 6,5. — Deški naraščaj: Vpisanih 42, telovadnih ur 27; skupaj je telovadilo 579 dečkov. — Največji obisk 42, najmanjši 7, povprečni 20. — Dekliški naraščaj: Vpisanih 44, telovadnih ur 27; skupaj je telovadilo 565 deklic. — Največji obisk 38, najmanjši 7, povprečni 22.

V gnotnem oziru je društvo precej napredovalo, čeprav mu je vsahnli glavni vir dosežanih dohodkov, izkazajočih iz prireditve. Oblastva so prepovedala vsako prireditve. Prepoved so utemeljevala s tujdnimi razlogi, kot so javna varnost in red. Tako naivni pa že zdavnaj več nismo, da bi verjeli tako ničevni razlogom, ki so vse drugo kot tehtni. Namen oblastev je dokaj prozoren: na ta način hočejo preprečiti razvoj društva in s tem polagoma tudi njega obstoj. Kljub tem kočljivim razmeram pa je letni račun precej ugoden: Prejemki so sledili: Gotovina 1. januarja 1920 312/16 lir, članarina 419/20 lir, naložen denar v T. O. Z. 291/80 lir, povisek na izmenjavo gotovine 141/04 lir, odškodnina za klavir 125 lir, fond za klavir 450 lir, obresti pri T. O. Z. 25/39 lir, razno 428/10 lir. Skupni prejemki znašajo tedaj 2254/19 lir. — Izdatki: Razno 106 lir, upr. stroški 39/90 lir, orodje 328/55 lir, razsvetljava 132 lir, klavir (poprave) 450 lir, naložbe v T. O. Z. 601/39 lir, inventar 21/50 lir, davčne pristojbine in kolekti 37/80 lir, davek na vstopnice (nerazplačane) 68 lir. — Skupaj znašajo izdatki 1785/14 lir. Stanje gotovine 569/05 lir. Ako pristajemo k tej naložbi, ki znašajo 401/40 lir in fond za pianino 350 lir, znašajo likvidirana in izvršena sredstva 31. dec. 1920 1320/45 lir.

Letos je bilo prenešeno tudi vse telovadno orodje »Trzaskoga Sokola« v našo telovadnico. Tako je orodje napopolneče, le žal, da ni temu primeren tudi obisk. Izvoljen je bil nato odbor, ki se je v prvi svoji seji sledeče konstituiral: Dr. Ljudevit Vadnal, starosta; Josip Karis, podstarosta; Jakob Perhavec načelnik; Dragotin Kovacik tajnik; Majda Schmidtova blaginjakarica, Boris Grmek gospodar; Miroslav Cekada zapisnikar; Ladislav Požar, Justina Petelin odborniki; Ivan Klun, Zorka Zeleznik, Zoran Hvala namestniki; Fr. Strigar in Ivan Sabadin pregledovalca računov; Ladislav Požar zastopnik v župi. — Pri točki o odsekah se je razvila zeljivna debata, v katero je posegla večina navzočih. Odlučiti je bilo, ali naj se pevski zbor — od-

sek Sokolov — osamosvoji ter postane društvo, ali pa naj še nadalje obstoja kot odsek Sokola. Razlogi, ki so se navedli osamosvojitvi v prilog, so sicer: številno pevstvo bi se povečalo, stvoril bi se zbor, ki bi lahko z mnogimi zbori tekmoval, a Sokol kot tak bi mogel posvetiti vsjo skrb svojemu prvotnemu namenu, telovadbi. Br. Anton Grmek predlaga, naj se občni zbor izjavi za to, da obstojajo zbor še nadalje kot odsek Sokolov, ter naj se napravi vse mogoče, da se številno pevstvo pomnoži. Zaključki omenjajoč, da nismo nikoli zavračali nikogar, ki se je čutil Slovenca ter skušal doseči iste cilje kot mi Sokoli. Večina navzočih zborovalcev se navdušeno izjavi za predlog br. Grmeka. Članski prispevek za redne in doporne člane je bil določen na 1 liro mesečno.

Ker se ni nihče več oglašil k besedi, je zaključil starosta občni zbor s pozivom na navzoče, naj vsak brat in sestra stremi vedno za tem, da bo društvo procvetalo. — Tajnik.

Razpisana učiteljska mesta v Istri. Pulski okrajni šolski svet je razpisal sledeča mesta na ljudskih šolah s hrvatskim učnim jezikom: V pulski občini: na mešani ljudski šoli v Montičiu mesto voditelja 3. kategorije; na mešani ljudski šoli v Peroju mesto voditelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Štunjaju mesto nadučitelja 2. kat.; na isti šoli mesto učitelja 3. kat. — V vodnjanski občini: na mešani ljudski šoli v Krnici mesto voditelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Marčani mesto nadučitelja 2. kat.; na isti šoli mesto učitelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Segotičih mesto voditelja 3. kat. — V kanfanarski občini: na mešani ljudski šoli v Baratu mesto voditelja 3. kat. — V svetinjenški občini: na mešani ljudski šoli v Bakoričih mesto voditelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Smoljanah mesto voditelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Stokovcih mesto voditelja 3. kat. — V barbarski občini: na mešani ljudski šoli v Barbanu mesto nadučitelja 2. kat.; na isti šoli mesto učitelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Sv. Mariji od Zdravila mesto voditelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Raklju mesto nadučitelja 2. kat.; na isti šoli mesto učitelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Gročani (Petejih) mesto voditelja 3. kat.; na mešani ljudski šoli v Povrnjanu mesto voditelja 3. kat.

Obnem se razpišejo vsa mesta, ki bi se utegnila izprazniti vsled imenovanja odnosnih učnih moči na kako izmed zgoraj naštetih mest. Prošnje se morajo vložiti pri pulskem okrajnem šolskem svetu, in sicer do 30. aprila 1921. Priložiti se morajo: kristni list, domovnica, spravevalo o brezhibnem npravnem in političnem obnašanju, zdravniško spravevalo o telesni sposobnosti, kvakličkajsko spravevalo (tabella di qualifica) v dveh izvodih, šolska spravevalo ter dekreti prejšnjih imenovanj. Ako prosilci kdo za več mest likratu, mora vložiti za vsako mesto posebno prošnjo. Imenovanja računajo od 1. januarja 1921.

Pozivamo jugoslovske učitelje in učiteljice v anektiranem ozemlju kakor tudi one, ki se še nahajajo v Jugoslaviji, naj nemudoma storijo svojo narodno dolžnost in vložijo prošnje za navedena mesta. Z usodo ljudske šole je tesno združena usoda naroda, zakaj »kakor hitro začne beseda materina umirati, peša tudi že narodna slava in moč.«

Kolkovne pristojbine za listine. Generalni civilni komisarjat naznanja, da se z 8. aprila ukinejo ugodnosti, ki jih predvideva za Julijsko Benedižo drugi odstavek 10. člena kr. odloka od 1. septembra 1920 št. 1296. Od 8. aprila dalje veljajo torej, kar se tiče kolkovnih pristojbin za listine, določbe imenovanega odloka. Prestopki se kaznujejo po zakonu št. 135 z dne 6. januarja 1919.

Telovadno društvo »Sokol« v Rojanu. Odbor vabi vse brate in sestre k rednemu občnemu zboru, ki se vrši dne 16. t. m. ob 20. Obnem se pozivljajo bratje in sestre, kateri niso poravnali zaostalo članarino, da jo poravnajo do tega dne. — Zaključna seja dosežanjega odbora se vrši v četrtek 14. t. m. ob 21. Redna telovadba članov vsako sredo in soboto od 20 do 22, za članice vsaki ponedeljek in četrtek od 20 do 21.30. — Odbor.

Šolsko prireditve vprizori Proseško-Kontoveljska ljudsko-šolska mladina danes, dne 10. aprila 1921 ob 16. uri v dvorani Gospodarskega društva na Kontovelju s sledečim vspeškom: 1. Iv. Kiferle: »Rija-raja«, dvo-glasni mešani zbor. 2. M. Gregorič: »Sneugljičica«, igrica v 2 dejanjih. 3. O. Župančič: »Pripovedka o nosku«, šalji prizorček. 4. J. Mihelič: »Venček narodnih pesmi«, troglasni mešani zbor. 5. M. Gregorič: »Čista veste, igrica v 1 dejanju s petjem. 6. »Rajanje«, — rajalni nastop deklic s petjem. — Namen: Izpolnitev mladinske šolske knjižnice. — Starši in prijatelji mladine omogočite z dovoljnimi prispevki dosego lepega namena! — Proseško-Kontoveljsko učiteljstvo.

Iz tržaškega življenja

Ponesreči se v strelil v samokresom na predvečer poroke. Včeraj zjutraj okoli 7. ure se je odpravil 33letni delavec Albert Manzoni, stanujoč v Škorčljih št. 408, na delo v ladjedelnico pri Lloydu. Manzoni je imel pri sebi samokres. Ni naredil par korakov od hiše, ko se nenadoma sproži samokres. Zgrudil se je na tla, kajti kroglja ga je zadela v

trebuh. Na njegovo vpitje je prihitelo več sosedov, ki so ga nesli na posteljo. Zdravnik resnične postaje ni mogel drugega ugotoviti nego smrt. Zlastno pri tem pa je zlasti, da se je hotel Manzoni danes poročiti.

Slabo mu je prišlo. Ko je šel včeraj zjutraj 40letni Viktor Gmeubaek, stanujoč v ulici Zovenzoni št. 5, po isti ulici prvo domu, mu je prišlo slabo. Zgrudil se je na tla ter obležal kot mrtev. Na lice mesta je bil pozvan zdravnik resnične postaje, ki je dal možu prvo pomoč. Zdravnik je ugotovil, da je dobil med padcem rano na glavi, vsled katere bo moral ostati v postelji 15 dni.

Nerodni kolezar je podrj včeraj v ulici Lazareto Vecchio Valerijo Padovanovo, stanujočo v ulici dell'Annunziata št. 6. Kolezar je bil popihal. Padovanova je šla na resnično postajo, kjer ji je dal zdravnik prvo pomoč.

Angela. 18letna Angela Pinčijut je bila uslužbena pri posestniku Andreju Zeronat v Sv. Petru na Krasu št. 469 kot sluzkinja. Ko je nastopila Angela službo, je bila pošteno dekle. Zato je imel Andrej v njo mnogo zaupanja. Angela se je pa kmalu obrnila na — slabo. Pred nedavnim časom si je dobila sljubčaka, s katerim se je sklenila poročiti. Ker sta pa bila ljubček in ljubica oba revna, je kradla ona perilo za balo pri posestniku. Toda ne dolgo, kajti zasacih so jo, ravno ko je uvrtila nekaj čednih gat s špicami v svojo balo. Sram je bilo Angelo, ko so jo peljali orožniki po vasi in ko so kričali vaški fantalini za nju: »Angela, kdaj se pa boš poročila?«

ZA NARODNI OBRAMBNI SKLAD

Darovali so v Trstu gg.: Dvojica 1000 L. Dalmaticus 1000 L. l. pl. N. 130 L. J. Kontoveljski 50 L. Ema Bartel 100 L. Iv. Umek 50 L. Pozabljena stranka 1000 L. Za prodane zabojke 20 L. Naša domovina 20 L. Na Kontovelju nabrali 103 L. **Iz Trnovca in Bistrice III. izkaz:** V poravnani radi klfote 200 L. Podgraščanka 225 L. Likvidirani odbor 33 L. Ob pečenju janca mej Bistričani in Trnovci 305 L. Da bo okroglo do dal g. z. 12 L.

Iz Postojne: V počestčenje spomina gospe Albine Kraigher poslal V. V. 50 L. Volk izkupil za Zirovnike »Nar. pesmi« 40 L. Postojnčani doposlali z željo, da se v vsaki družbi pridno nabira za N. O. S. 60 L. Mej bratjem Vel. Otočanov in Postojnčanov nabrali pri otoški jami 153 L. **V Sezani** zložila Hrenovska banda 10 L.

Iz Goriške: 1. Na ženitovanju g. Peršič iz Šempasa darovali svatje 46 L. 2. Na ženitovanju Rožič in Stef. Marinič 133 L. 3. Nabrano v gostilni pri Justu v Biljah po g. F. 324 L. 4. Dol. Branica po g. učitelju B. 130 L. 5. Na pustni veselici v Desklah 7. II. 1921. 101 L. 6. Vesela družba v Gor. Desklah v gostilni pri Medveščku 37 L. 7. Mladenčič in Vedrijanu nabrali v gostilni Jos. Zorzut 135 L. 8. V Medani in Biljani nabrali brez blokov L. 618/50. 9. Lovci na Vrhpolju 42 L. 10. M. K. ker se ni mogel udeležiti pogreba Marice Kočir 10 L.

Nadalje se je nabralo v razdejanj Goriški: — V Solkanu L. 927(II). V Kojanskem 50 L. v St. Petru 95 L. na Vogerskem 384 L. v Kanalu L. 805(II), v Vedrijanu L. 200(II). — Dodali so se Anton Kodrič v Brju pri Rokemberku 10 L. Nekdo iz Brd 1 L. Martin Likavčan v Gorici 20 L. Kemperle Leopold 10 L. Rojc Peter iz Cerkna 1 L. **Skupni znesek z današnjim izkazom vred Lir. 30.518.**

Vesti iz Goriške

Porotna lista bo sestavljena v Gorici in sicer bodo prišli, kot se sliši, v poštev sami Italijani, češ da naše ljudstvo ni izobraženo. Če pomislimo, da tudi izmed Italijanov ne izbirajo juriste, se moramo samo čuditi taki izjavi; zakaj znano je že vsakemu, da je naše ljudstvo zelo inteligentno in ima nekaj, kar ga predvsem odlikuje, namreč srčno kulturo. Ne verjamemo sicer, da se bo to zgodilo, a če se zgodi, bi bil to grd udarec v obraz našega ljudstva. Na ta način bi naše ljudstvo ne imelo svojih zastopnikov na tako važnem mestu, kakor je porotno sodišče, dasi tvorijo Slovenci v deželi večino prebivalstva.

Iz ljubčine se je hotela zastrupiti neka Marija Zdravljic iz Pule v finančni kasarni v Bocu in sicer dne 1. aprila. Po poklicu je bila lahkoživka. Vendar so jo pravčasno rešili finančni stražniki. Baje je hotela umreti v bližini svojih srečnih idealov. Ljudje mislijo, da bi bilo dobro, če bi se orožniki malo pobrigali za to, da se pravčasno spravijo v kraj taka bitja, ki nimajo nobenega pravega dela in samo z ljubezno preganjajo čas, poleg tega pa kradejo srečo sebi in drugim.

Prodajalne se bodo odšle odpirale v Gorici zjutraj ob pol osmih, a zapirale se bodo ob 19. uri, to se pravi ob 7. uri zvečer. Opolodne bodo prodajalne zaprte dve uri in sicer do dveh in pol.

ŽIVNOSTENSKA BANKA
PODRUŽNICA V TRSTU
Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.
Dejniška glavica in rezervni zaktid K. C. št. 225,000,000
Izvršuje kulturno vse bančne in menjašniške transakcije.
Uradne ure od 9-13

MALI OGLASI

DEKLICO, ki bi imela veselje za prodajalko, sprejme Štokova trgovina, via Milano 37. 589

DOBRA SLUŽKINJA se išče. Via Rossetti 8, IV., desno. 590

POSTELJA se odda, najraje moškemu. Via Coroneo 5, II. 588

ZAVAROVALNA DRUŽBA proti požaru išče potnike za Trst in okolico. Ponudbe pod »Ogenj« na upravništvo. 585

TRPEZEN, dvokolesen vozček se prod. Via Solitario 13, IV., vrata 20. 584

VELIK javen ples se vrši danes v gostilni »Fortuna« pri sv. Jakobu, ul. Industria 8. Vabi se k obilni udeležbi. 586

POSTELJA za dve osebi, z vzmetjo, nova, moderna, predvojno delo, se prod. Via Solitario št. 2, I. 478

KREPAK TRGOVSKI POMOČNIK se sprejme v trgovino mešanega blaga. Zahteva se primerna šolska izobrazba. Nastop s 1. majem. Lud. Ditrich & Co., Postojna. 583

SVEŽE MASLO kupim vsako množino po tržnih cenah. Via Rossetti 37, Eliza Bassi. 582

OSI za vozove in vzmeti prodam. Mihevčič, Via S. Francesco 10. 587

PRODA SE v Senožečah veliko posestvo, pripravno za trgovino in poljedelstvo, obstoječe iz več poslopj, travnikov, njiv in gozdov. Natančnejša pojasnila daje Ivan Može, pošta Senožeče. 581

KOLESA »Puch Apelo Bianchi« prodaja 4 600 L. trgovina dvokoles in šivalnih strojev na Opčinah. 551

NAZANJAM cenj. občinstvu, da sem prevzel gostilno »Lavoratore« v ulici Settefontane št. 1. Točijo se prvovrstna istrska in vipavska vina. Za obilen obisk se priporoča udani Alojzij Vouk. 580

BREJO KOZO prodam. Villa Dreher, Bochetto. 578

CEVLJARSKI VAJENEC se išče. Ulica »Arca« št. 8. 579

FOTOGRAF ANTON JERKIC, TRST, ulica Roma (poštna ulica) 24, Gorica, Corso Verdi (vrtna ulica) št. 36 priporoča se svojim sorojakom. 135

KROJARNICA Avgust Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

NAZANJAM slavnomu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljeno zimske obiske in letne plašče ter raznovrstne oblike. Priporočam se za obilen obisk. A. Mermolja Rieger, ulica Commerciale 3. 586

ŽLATO in srebrne krome plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 25

ZGANJARNO v ulici Media št. 22, kjer se dobi vsakvrvstno pristno žganje in razni likerji po zmernih cenah, priporoča lastnica Marija Szollik. 33

ZGANJARNO na drobno in debelo, posebno pristen alivovec, dobite v žganjarni, ulica Trento 18. Fran Szollik, lastnik. 38

ŠTEDNICE za vzidanje, vsake velikosti, solidno domače delo. Izdeluje in po dogovoru tudi postavlja. Izdelovalnica štedilnikov, Kranjec Ludovik, Trnovo pri Il. Bistrici. 381

POUK: Angleškega, francoskega, italijanskega, jugoslovskega, nemškega jezika, slovnica, konverzacija, korespondenca, stenografija; trimesečni tečajji za odrasle; posebni tečajji in ponavljanje za deco. Prestavljjanje. Via Boccaccio 3, vrata 14. 451

BRANJEVEC jamčeno naraven, v poljubni množini, se dobi po zmerni ceni pri Fr. Dekleva, Slavina p. Prestranek. 34

POZORI! Srebrne krome po najvišjih cenah plačaja edini grosist Beletti Vito, via Madonna 10, I. 389

KUHINJSKO in sobno pohištvo prodaja mizat Via Torquato Tasso, vogal Via Udine 28. Izvršuje vsa v ta stroko spadajoča dela in poprave. 38

LEKARNA IN KEMIČNI LABORATORIJ V SEZANI. Ribje olje prve vrste, kemično prečiščeno. — Sirup R. za šibke in malokrvne otroke. — Kroglice B. za malokrvne ženske. — Svedske kapljice. — Mazilo za garje, (specijaliteta). — Praška mast. — Tinktura in obliž za kurja očesa. — Fluid za žvino. — Sestavljen mlečni kisli Kresotov sirup, pripravljeno po posebnem receptu, prečiščeno zdravilo za pljučne bolezni in katar dihal. — Vsakovrstna zdravila in specialiteta za ljudi in žvino vedno v zalogi. — Poštne pošiljave. 466

KNJIGOVODJA zmožen slovenskega, nemškega in italijanskega jezika »če službe. Ponudbe pod »Agilen« na upravništvo. 476

KUPUJEJO se čiste bele in barvane cunje od 1-4, ter lana. Solitario 1. 531

SOBNO SLIKARSKI in pleskarski pomočnik se sprejme v trajno delo. Miro Vičič, Postojna. 545

HISA v vinogradu in precej obdelanega zemljišča, se prod. Scala Santa 314. 554

PRODAJALKA, starejša, spretna, dobro izveščana v manufakturni stroki in učneke poštenih starišev s primerno šolsko izobrazbo se sprejmeta pri Vinko Šket, manufakturna trgovina v Il. Bistrici. 555

DOLGI MIZE za deželo, 35 komadov, in 41 stolov, vse v dobrem stanju, prodam po ugodni ceni en bloc ali pa posamezne kose. Virgil Bajt, sodar, Via di Campo Marzio št. 14. 556

KONOPLJO, solnčnice in bučne peške prodaja v vsaki množini Sever & Komp. V. N. Machiavelli št. 13. 560

OTROSKI vozček se prod. v via del Donatello 529, III., vrata 16. 566

VREČA Z RAZLIČNIM BLAGOM v vrednosti L. 700 — se je izgubila od Postojne do Trsta. Prosi se poštenega najditelja, da jo vrne proti primerni nagradi Vekjet Franciški, Sv. M. Magd. zg. 744, Montebello inf. 567

HARMONIJ ali pa stare orglje za cerkev kupi kuratni urad na Ustju, p. Ajdovščina. 569

NJIVA s trtami in sadnim drevjem, zemljišča, kamnelom, 4000 m², nad proseško cesto v Barkovljah, radi odhoda na prodaj. Pojasnila v Barkovljah, Salita Contovello 776. 543

Podpisani naznanjam, da sem na novo odprl

MIRODILNICO V NABREŽINI
(na trgu)

ter da imam veliko zalogo oljnatih barv, barv v prahu, čopičev, barvnega olja, cementa, žvepla, prašnega mila in sode, octove kisline, mineralne vode, toaletnih potrebščin itd. Priporočam se R. Ferluga, lastnik

VOZ

za prevažanje vina z zavoro spredaj, 520 kg težak, popolnoma nov se prod. Cena po dogovoru. — Kogovšek Ivan, Kovač, Trata štev. 112, p. Št. Vid na Ljubljano. 286

Oglas prodaje.

Prihodnjo soboto 16. aprila, ob 9. uri se bo prodajalo najvišjim ponudnikom v Sina-dolski gostilni (ob državni cesti na Gabrku) od nekdanjega Mozetovega po e v v Dol-nenji vasi nad Divačo nekaj gozdov, njiv, travnikov, 2 sadna vrta, ca 1400 m² velik bajer za dobivanje ledu z ledenico. Gozdi so radi globoke črne zemlje in mnog-zine lesa posebno ugodne za napravo oglja. Natančnejša pojasnila v pisarni Dr. M. Pretnerja v Trstu, ul. Machiavelli 15, I.

Gentili & Križmančič
Trst — Via Mazzini štev. 40 — Trst.
Velika skladišča manufakturnega blaga. Velika izbira blaga za moške in ženske obleke. Oprava za neveste. Drobnarije Na debelo (28) Na drobno

Nekaj zgodovine idrijskega rudnika
VI.

Ti štirje so bili smrt na vislicah. O izvršitvi obsodbe pravi uradni listina: 22. novembra 1849 je došel v Idrijo sodnik Locatelli, da je slovesno naznanil razsodbo. Dne 23. in 24. novembra so vsakega na smrt obsojenega zaprl v posebno celico in preskrbeli duhovna, da ga na smrt pripravi. Na gradu pa, kjer so bili obsojenci zaprti, so izobesili rudo-čo zastavo. Na bolj vzvišenem prostoru ob cesti v Spodnjo Idrijo onkraj Idrijce, koder so navadno hodili po svojem nečastnem opravilu, so postavili vislice. V petek, 26. novembra 1849, se je obsojenecem na grajskem dvorišču zjutraj ob 6. uri še enkrat prebrala obsodba. Nato so vsakega v posebnem vozu v spremstvu večjega oddelka idrijske rudarske milice peljali k večalom. Goriški krvnik je vse izvršil. Po končanem žalostnem opravilu se je na grajskem dvorišču zbranim še enkrat opisal žalosten do-godek ter svrtili dlje pred tatvino, ki ima že na zemlji take posledice, a težki odgovor in kazen še na onem svetu. Hkrati je bilo obsojenih še 9 drugih

na 10, 6 ali manj let, in sicer za javna sramotilna dela v Idriji, 11 je bilo oproščenih, nekaj so jih pa iz Idrije izgnali. Rudniško vodstvo se je zoper to obtožbo pritožilo. Reklo je, da ne kaže, da bi tatovi s poštenimi rudarji skupaj delali; vrhu tega je potrebna za te ljudi še posebna straža, kar pa stane denar. Naj se raje oddajo za javna dela v Trst, saj tu di oni ravno kar obsojeni Ambrožič je bil l. 1961. radi kupčije s srebrnom obsojen na 5 let, katerih je vsled pritožbe rudniškega vodstva ni preстал v Idriji, temveč v karlovski trdnjavi. Kamora je pritožbi ugodila.

V letih 1783-84 je bilo 52 ljudi radi tatvine v zaporu. Nastale so pa med njimi tako važne in nevarne bolezni, da so imeli zdravniki in stražniki veliko opravila.

16. julija 1801 se toži, da je toliko be-račev v Idriji iz okolice, da ljudje ne morejo več dati milodarov vpušico za domače reveže. Sodniku se naroča, take sumljive ljudi takoj odstraniti iz mesta. Oni kar silijo v sobe in če ni nobenega doma, pokradejo kar jim pride pred oči. Dva počaka imamo, zakaj ne pazijo na tuje obraze!

duš dan dohajajo kar cele procesije tujcev, celo premožnih, iz okolice, ki silno nadlegujejo Idrijčane. Domačini radi njih nadležnosti veliko trpe. Policaja naj jim odvzamejo nabrane milodarce ter jih neseta v župnišče, da se razdelijo med domače reveže. Oni pa naj se iztirajo iz mesta ter naj se jim zabiča, da bodo telesno kaznovani, in sicer po »obilnosti svojega telesa«, ako se še vrnejo po takem poslu.

Ob eneme se zaukaže, naj se ljudem, ki so drugod opečali, ne dovolj da se v Idriji naselijo. Kjer so svoje moči izrabili, tam naj ostanejo tudi v starosti in onemoglosti. Idrijčan je premehekga srca, zato silijo le v Idrijo, da bi složno živeli, pa so le na škodo in veliko breme domačinom.

8. marca 1803. se pritožujejo, da nosijo iz Spodnje Idrije, iz Veharše in drugih krajev sumljive osebe vino v »slampan« na škodo erarične gostilne v naše mesto. Pred cerkvijo naj se razglasi ljudem da se bo na tihotapec strogo pazilo in da bodo zasaceni občutljivo kaznovani. Kdor takega dobi ali naznani, dobi eno tretjino dobljenega vtihotapljenega vina kot nagrado.

stojnik Aimon idrijskemu župniku baronu Ravberju čez tatvine. 22. decembra 1810. piše: »Ni ga dneva, da ne bi razni pazniki poročali o tatvinah pri rudniku. Kradejo se les, železo in druge koristne snovi, ki ljudem ne prinesejo posebnega dobička; rudniku pa povzročajo te tatvine veliko škodo. Kako mo-rejo ti ljudje pohajati božjo službo in cerkev ter tam prošiti Boga odpuščanja, ko so sami tako brezsrčni. Vaša dolžnost je, g. župnik, poučiti ljudi, da je tako ravnanje velika krivica. Kako morete dati takim ljudem pri spovedi od-vezo, če ne kažejo nič kesanja, ne ob-ljubijo popolnjenja in ne povrnejo ško-der? Vi jim morate dokazati, da je njih početje velik zločin, ki se tu ostro ka-znuje; a naj tudi na tem svetu ostanejo brez kazni, bodo pa enkrat pred Vse-ga-vednim dajali odgovor. Povejte to tudi Vašima kapelanoma. Hočem se v cerkvi osebno prepričati, kako Vi in Vaši du-hovni sobratje raz leco poučujete božje postavne o brez

Vojne obnovitve. Pred kratkim se je bil po- dal dr. Pettarin v Rim, kjer je posredoval gle- de vojnih obnovitev. Baje so dovoljene za našo deželo večje svote v ta namen. Kakor govor- ijo, 60 milijonov za vzpostavitev hiš ter 40 milijonov za obnovitev zemljišč in za premic- nine. — Čas je, da se zganemo nekoliko hitreje- tudi pri obnovitvi naših okoliških vasi, ki so neznansko trpele vsled vojne. Kar se je do danes storilo, je pa malo več kot kapljica v morje. In še to so napravili ljudje skoraj vse sami. Zdej se pa bliža poletje in ljudje mo- rajo na delo. Ko pride zopet zima, se je bati, da bodo na istem kot so danes, če se oblastva ne zganijo in znatneje ne pomagajo.

Paćenje imen v šoli. Pogosto slišimo, da pa- čijo imena tudi onim učencem goriske ljudske šole, ki pohajajo slovenske razrede. V tem oziru smo izvedeli z merodajne strani, da temu ni krivo učiteljevstvo v toliki meri kot starši, ki so pustili, da so se otroci napačno vpisali že na magistratu in vsled tega potem tudi v šoli. Če je pa kdo videl, da je v šolskem sri- čevalu, ki je seveda italijansko, pisano otro- kovo ime napačno, in se je šel radi tega prito- žiti, se je otrokovo ime zapisalo na zahtevo- tako, kakor je kdo hotel. To moramo priznati. Evo, goriški starši, tu vam je dana prilika, da zabranite pačenje imen s tem, da opozorite dotičnega učitelja na to. Če bomo pustili ved- no vse v nemar, nastane nevarnost, da na- bomo spoznali več svojih lastnih imen. Sploh je dolžnost vsakega, da pazi vedno in povsod, kako pišejo njegovo ime. Ime je del človeka, lep kos njegove časti visi na imenu. Naša im- na so naša celokupna narodna last, so tisti markantni znak vsakega plemena, ki ga niti poturicami ni mogoče zatajiti. Izdajalec je, kdor proda svoje ime. To bi si moral vsak izmed nas zapomniti.

Dopis iz Pvrčine. Ko so bili odšli Sokoli iz našega »Sokolskega doma« in se je Talija u- maknila iz svojega hrama, so gledala slepa okna v svet; bali smo se, da ostane naš »Dom« zapuščen. Toda lani so prišli naši pevci iz Tr- sta. Igrali smo »Domna«. Letos pa je prifrčala na naš oder »Spanska muha«. Petje trospeva je bilo lepo, samo nekoliko zadrege so kazala dekleta. — Med igralci so kazali nekateri težke kretnje. Potsem domače se je vedel na odru mladi Zajec. Mladi odvetnik je razvijal tekem igre prijetno živahnost. Zenske so igra- le prav dobro. Vsakdo izmed igralcev je raz- umel bistvo svoje vloge. Naše malo gleda- lišče je naša univerza. Opaziti je resnično na- predovanje. Naši ljudje ljubijo dramo. Morda bi bilo boljše, da se ne spravlja jo na oder dol- govezne igre niti tragična dela, ker zahtevajo veliko literarno šolanje in ne preprosto do- ljudstvo jih na splošno ne razume. Le tako po začetni poti do lepega cilja!

Iz Nabrežine. Dramatični odsek Javne ljudske knjižnice v Nabrežini ponovi v ne- deljo, dne 10. aprila t. l. v dvorani g. F. Grudna v Nabrežini dramo v treh dejanjih »V nizavi«. — Začetek točno ob 19. uri

Vesti iz Istre

Krniški dogodki. (Dopis iz Pule). Te dni je bilo v naših krajih veliko razburjenje, morda več nego ga je bilo treba, radi takozvane vs- je kmetov na Vodnjanski. Tudi v »Edi- nosti« smo že čitali nekaj vesti o teh žalost- nih dogodkih, ki so dali vsem našim listom ugodno priliko, da so z lažmi in pretiravanji obsuli naše ubogo istrsko ljudstvo. Naj vam poročam, kar smo tu mogli resničnega zve- deti. Da so kakor drugje tudi v južni Istri po- stali fašisti grozna nadloga, to je najžalostnej- še dejstvo. — Naše ljudstvo jih primerja s Tur- ki! Posebno vodnjanski fašisti so na slabem glasu, odkar so izvršili po okolici več napo- dov na nelube jim osebe. Tako je pridrvelo 3. marca ponoči prikratk 26 vodnjanskih obo- roženih fašistov na avtomobilu v Krnico in kratkoma vdrlo v hiše ugledejših vaščanov v namenom, da jih odpeljejo in izženejo. Z re- volverji in bombami v roki so preiskali vse možne prostore, a na srečo niso našli nobeno svojih zrtv doma. Tudi takrat so zasledo- vali vseučilščnika Antona Ciligo, mu prebr- skali pohištvo in streljali za nekimi bežičim sosedom. Dali so tedaj njemu in drugim dnevi- rok, da se jim sam izroči ali pa za vselej od- ide z doma! Ta napad, ki se je izvršil pred mesecem, sicer ni imel hujših posledic, a je strašno vzkemirilo to nesrečno ljudstvo, ko ni našlo nikake zaščite niti od strani oro- žništva, h kateremu so se nekateri zatekli. »Non possiamo fare nulla« se je bil kratki od- govor poveljnika postaje, dasi je bilo več ljudi zasramovanih, ogroženih in pretepenih. Um- ljivo je tedaj za vsakogar, da se ljudstvo v svojem obupu spozabi in seže po samo- pomoči. In te dni je prišlo res do groznega izbruha, ko so se zopet vodnjanski fašisti minulega ponedeljka podali v Krniško okolico. To pot so prišli zopet z očitnim na- menom, da odvdedejo hrvaškega dijaka Ciligo. Zvedeli so namreč, da je bil Ciligo po- zvan v ponedeljek na sodnijo v Vodnjan in odpeljalo se je njemu nasproti 14 fašistov. Pri- šli so na velikem vozu z dvema konjema in ga čakali na potu. Ustavili so kmete in vpraše- vali po visokogluku. Ko ga le ni bilo mogoče najti po poteh, ki vodijo v Vodnjan, so se ustavili slednjič popoludne na Križišču na Proštini in krcmi, kjer so se kmalu sprli z do- mačini, ki jim niso hoteli odgovarjati in se »iso hoteli dati preiskati. Ko je pa prepri po- ital hujši, so prišli iz bližnjih vasi kmetje. Ne- kateri so bili oboroženi. Začela se je prava bitka. Streljanje je privlačilo še druge, tako da so bili fašisti obkrojeni od velike mno- žice. Ko so fašisti opazili, da imajo nekaj ran- jenihi in da razjarjena in grozeča množica le- narašča, so zbežali na vozu. Pri tem so vzeli s seboj krmčarja Mačuko, a pustili 2 težko ranjena tovariša na cesti. Potegnili so se na- jaz v bližnjo Krnico, a razjarjeni kmetje so udarili za njimi do orožniške postaje. Tu se je začelo pravilno obleganje fašistov, ki še vedno niso hoteli izpustiti vjetelega Mačuka. Z nočjo pa je grozeča množica le naraščala, do- kler niso po posredovanju finančnega povel- jnika izpustili Mačuko; ali kmetje le niso ho- teli odnehati še in so tedaj zahtevali, da se jim tudi oblegani fašisti predajo. Tako se je

obleganje nadaljevalo do polnoči, ko je do- spela nakrat po kopnem in po morju nova vojska pomoč. S tem se je pa položaj namah spreminil in kmetje so kmalu spoznali svojo nepremišljenost ter pobegli. Ali rešeni fašisti so drveli takoj za njimi do bližnjih vodnjanih Proštini in se predno je zasvetila ju- tranja zora, goredi je v Segotičih, Cvekih in Mutvoranu. A žal, tudi mej potoma so kmetje streljali iz zasede na dohajajoče vojaštvo, tako da je bilo še v terek celi dan slišati streljanje daleč na okrog. Ali čim je vojaštvo zasedlo posamezne vasi križišča in prehode, bil je kmetom onemogočen vsak nadaljni odpor in morali so se predati kar trumoma v kolikor niso po noči drugim pobegli. Doslej ni znano še, koliko je mrtvih in težko ranjenih; vsak čas pa dovajajo vkleknjene osumljence v vod- njanske in puljske zapore. — Pogorelo je v celem okoli 25 hiš; popolnoma je zgorela le vasi Segotiči, kjer je dijak Ciliga doma, v ostalih vseh so zažgali le posamezne hiše, od katerih so nekatere zgorele do tal.

To je grozna nesreča za tukajšnje ljudstvo. Vrše se sedaj preiskave in poizvedbe, do u- gotovijo glavne krivce, katerih pa morda ne vdože; gotovo je pa, da mora sedaj neznansko trpeti v teh nesrečnih krajih marsikdo, ki je nedolžen.

Iz Doline. Društvo »Vodnik« in »Marijina družba«, sta priradili na belo nedeljo domačo zabavo v dvorani g. Pangerca. Na sporedu so bili trije moški zbori, tridejanska igra dr. Kre- ka »Tri sestere«, prizor iz planinskega življen- ja Silvina Sardenka »Planšarica« in kratak govor, v katerem je govornik, domači g. žup- nik, orisal pomen družine na kmetih za bodo- čnost naroda. Vse točke sporeda so se iz- vršile kar najbolje. Igra »Tri sestere« je zela splošno pohvalo; kritika velja samo »Orlu-«, ki je bil pretih, tako, da se je v nekaterih pri- zorih le težko razumel; Antonu, ki je bil pre- pohleven in prekrotek, ko je čul tako krivična in neutemeljena očitania svoji ženi; v prvem dejanju pa je bil ob ločitvi premzel. Sicer je pa igral dobro. Svojo vlogo je dobro pogodi- l tudi France; zdi se samo, da bi bil moral z večjo strogostjo nastopiti proti trimoglavosti svoje žene. Ana in Spela sta se vživeli v svojo vlogo in jo dobro pogodili. Majdan nastop bi bil brezhuben, ako bi je ne bil posilil smeh v drugem dejanju, ko je Anton spodil iz sobe. Jera bi morala biti navzlic svojemu 20letnemu službovanju bolj živahna in gibčna dekla. Na- stop »Planšarica« ni kazal onega razposaje- nega veselja, ki se ga človek navzije v gor- skem svetu in zato tudi njen smeh ni prihajal iz srca. — Če se upošteva dejstvo, da so morali igralci in igralke po svojem napornem dnevnem delu zrtvovati pozne večerne ure za vaje, se jim mora priznati popolna pohvala. Pohvalno treba omeniti tudi pevski zbor pod vodstvom g. Pangerca; naj le še večkrat na- stopi in budi zaspalne Dolince. V ponedeljek se je veselica z istim sporedom ponovila in sicer še z boljšim uspehom. — Graje vredno pa je bilo žalibog obnašanje nekaterih gledal- cev. Ni zadosti, da se nahajajo med domačimi neki elementi, kateri nimajo pojma o tem, kaj je lepo; prišli so še iz sosednjih vasi ljudje, katerih vedenje je bilo naravnost žaljivo in izziivalno. Neka skupina fantov je na dvorišču med igro nalašč pela, da je na ta način motila prireditev in dražila igralce oziroma gledalce. Hvala lepa za tak poset Boljše bi bilo, če bi v takih slučajih raje doma ostali. Nekateri so se norčevali, čes: kaj, ko ni ne godcev ne plesa, seveda »norci« niso zadovoljni če se ne vrtijo — saj drugega ne znajo. Toda pošteni in zavedni ljudje so spoznali, da se lahko tudi brez plesa prireajo vsele in lepe zabave. Le tako naprej, igralci! Dajte nam mnogo vselega in zdravega humorja, saj s tem v prvi vrsti koristite sebi, potem društvu in kar je naj- glavnejše — narodu! Da bude pa vsem ustre- ženo, naj nam prihodnjt tudi tamburši med posameznimi točkami kaj zagodejo! Torej v najkrajšem času na veselo svedelo!

Gledalec. Dolina. Bela nedelja je bila letos res dan nesreč. Listi so poročali o ubojstvu v Žavljah, ki se je izvršil menda kar na dveh krajih. Nekaj sličnega se je dogodilo tudi v Socerbu, kjer sta se dva brata ranila. Jožef in Rudolf Bolčić sta se bila sprla zaradi premoženja. Ze v nedeljo podnevi se je nekaj kuhalo med njima, zvečer v gostilni pa je sovraštvo izbruhnjo na dan. Beseda je dala besedo, kar potegne Jože oster nož in ga zabode bratu Rudolfu v trebuh. Ta je pa razbil par steklenic na glavi svojega brata in ga tudi močno ranil. Nato se je Jože šel javit na orožniško postajo v Do- lino, kjer so ga za silo obvezali in ga potem peljal v Koper v zapor. K Rudolfu pa so po- klicali zdravnika respilne postaje, ki ga je dal z avtomobilom prepeljati v bolnišnico. Po- hvalno treba omeniti zdravnika, ki je takoj prihitel na lice mesta. Se prej bi bil lahko pri- šel, če bi ne bile potrpane telefonske žice orožniške postaje. Ljudje imajo to grdo raz- vado, da režejo žice in si sami škodijo.... To so posledice pijančevanja, ker moški ne znajo ob nedeljah drugega nego posedati po krcmah, kvartati in se pripraviti. Prokleti alkohol. — Fašisti so pokazali svojo omiko v nedeljo v Socerbu. Prihrumelo je kakih 70 fantalinov in kratkokrilih deklin iz Botča čez Kras v so- cerbsko Sv. Jomo, kjer so se negledé na svet-lost kraja prav pobalinsko obnašali. Skakali so okolu oltarja, kakor da hočejo vse razbiti, sreljali so z revolverji in zahtevali od stare mežnarice, naj jim prepusti ključ, da se bodo zaprli notri in plesali. Torej pravcato sku- rjenje sv. kraja. Mežnarica je bila vsa prepla- šena; k sreči je prišel njen sin, ki jo je rešil iz mučnega položaja. A ko je ta očital kul- turososem njihovo grdo obnašanje, bi ga bili kmalu natepli. — Najbolje bi bilo, ako bi takim pobalinom zabranili vstop v Sv. Jomo; a kaj, ko vrata ne držijo in lahko tudi brez ključa vderajo notri. Opozarjamo zato podru- žnice Slov. planinskega društva v Trstu, ki je baje lastnica jame, da poskrbi popravo vrat. Morda tudi ni vsem znano, da ima cerkev v jami vknjiženo pravico, da se ne sme rabiti sv. jama v druge namene nego edinole v bo- goslužne namene. Obiskovalcem jame se pri- poroča mala knjižica, ki jo je spisal g. profes- sor dr. Tul in ki se lahko dobi pri mežnarici

v Socerbu v slovenskem, italijanskem in nem- škem jeziku.

Vesti iz Notranjske

Idrija. Ze zopet je zamahnila kruta smrt s svojo neusmiljeno roko v sokolsko vrsto in pobrala enega najboljših, delavnega in požrt- vovalnega brata Frana Deželo. Prvo pomla- darsko solnce je sipalo svoje življenjapolne žarke na nas, klicalo je nas in celo naravo k novemu življenju, ko smo izgubili draga nam brata. Njega, ki je hotel dati vedno pomlad, ni več med nami. Neizprosna, brezsrčna do- slednost si je to pot izbrala za plen mlado, še toliko obetajoče življenje. — Naš dobri in vrli Fran se je od nas poslovil za vedno... Ob od- prtem njegovem grobu plače njegova mati in ostala rodbina, z njimi pa si brišeemo trpke solze tudi ml krvni brati in sestri, ki nam je bil brat Fran duševni in sokolski brat. — Po- slavljamo se od mnogoletnega marjivega od- bornika, ki si je stekel toliko zaslug za našega Sokola in ostala društva. Ne bomo naštevati podrobnosti, vsi smo ga dobro poznali. Ude- leževal se je redno telovadbe in bil duša in gonila sila pri pevskem zboru bralnega dru- štva. — Ze v zgodnji mladosti je kazal dve duševni meri: narodno in umetniško. V smi- slu prve je deloval pri narodnih društvih, v smislu druge je živel za pevsko in godbeno umetnost. Društvom in umetnosti je posve- čil vse svoji moči do vojne, ko je bil vpokli- can začetkom leta 1915. v vojakom. Na ru- skem bojišču je bil ranjen na nogi. Rana ni bila smrtna, a uničila so njegovo nadebudno življenje nemški zdravniki, ki so se zanimali za vse drugo prej kakor za ranjenca. Z več- kratnimi operacijami so oslabili njegovo telo v toliko, da se ga je slednjič prišla sušica. — Iz venca njegovih sokolskih vrlin omenja- mo samo eno: Za svoje trudopolno in požrt- vovalno delo ni iskal — v soglasju z načeli velikega ustanovitelja Sokolstva — niti do- bička niti slave. — Velike so bile Njegove za- sluge za našega Sokola in s tem za sokolsko stvar v občje. Zato nam ostane, dragi Fran, vedno svetel vzor pravega sokolskega delav- ca. V naših srečih ti ohranimo, dragi Fran, tvoj spomin hvalečnosti. Spomin na Tvoje delo najlepše proslavimo s sveto obljubo, da naša srca ne prenehajo nikdar goreti za one so- kolske ideale, ki so vedno plameli v Tvoji duši. — Kakor si bil Ti zvest brat našemu Sokolu, tako ostanemo tudi mi zvesti in hva- ležni bratje Tvojemu umu.

Živla aprovizacijske komisije

za teden od 10. do 15. aprila 1921. Na odmerek: Testenine: 30 dkg po 2'80 lir kg; Koruzna moka: 40 dkg po 1'20 lir kg; Riž: 50 dkg po 2'20 lir kg; Sladkor: 30 dkg po 7'50 kg; Posestniki ubožniških izkaznic imajo pravico samo do nakupa sladkorja.

Razdeljevanje belega kruha

Aprovizacijski konsorcij naznanja obč- činstvu, da bo spričo tehničnih težkoč, na katere je opozarjal že v svojih prej- šnjih oznanilih, mogel v tednu od 10.— 16. aprila dati na razpolago bel kruh le do četrtine odmerka vsake posamez- ne osebe. To se torej pravi, da bodo ti- sti, ki imajo pravico do 1 kg kruha, smeli dobiti le ¼ kg belega kruha, dočim do- bijo za ostale ¾ navadnl kruh. Kdor bo hotel, pa bo lahko vzdel navaden kruh za ves odmerek, ki mu gre. Peki se bodo morali strogo ravnati po tem predpisu in bodo smeli napraviti le toliko belega kruha, kolikor znaša ena četrtina koli- čine, ki jo vsak dan spečejo.

Književnost in umetnost

Nova knjiža in sicer furlanske novele od Dolfa Zorzuta, bodo izšle v Gorici v Pater- nolljevi založbi. Praviijo, da so te novele nekaj dobrega; na vsak način bo zanimivo, kako je pisatelj orisal to ljudstvo. Telovadba. Razlaga telovadne teorije in na- vodilo za telesne vaje po Tyrševem sestavu. Spisala dr. Lj. Pivko in Ad. Schaup. Izdala »Slov. Solska Matica«, Maribor 1920. — Dr. Pivko in Ad. Schaup sta nam razložila teorijo Tyrševega telovadnega ustava, in sta mu do- dala m. dr. kratko »Zgodovino telesnih vaj«, važen sestavek »Iz metodike telesnih vaj« ter »Navodila za oprostitev od telovadbe«. Med prostimi vajami obsegajo poseben odstavek: Dihalne vaje, s katerimi hočeta pisca pouda-

ODLIKOVANI ZAVOD ZA VRTNARSTVO IN CVETLIČARSTVO

Via Michelangelo Buon. št. 718 M. GERMANN, Trst, Via Roma št. 3 Telefon št. 12-49 Nasadi v Redipuljt pri Ronkih. — Semena za vrtove krmo, travo, deteljo in cvetlice vseh vrst. — Sadni čebulček. — Sadna drevesa, sadike jagod in špagljev. Maline, kresno grozdjčje (ribez). Trtne sadike za namizno grozdje. Ceniki zastoj, 292 Pošiljatve v tu- in inozemstvo.

FELBERBAUM & ROLICH (prej MEDJET & KORITNIK) Gorica — Corso Verdi št. 7, vogal šolske ulice Velika zaloga manufakturnega blaga za moške in ženske obleke, vsakovrstnega perila, nogavic itd., kakor tudi vseh potrebščin za krojače in šivilje. — Opreme za neveste! Na debelo! Cene brez konkurence. Na drobno!

riti zlasti pomen gibanja pljuč, oziroma pr- snega koša. — Sploh je delo pisano poljudno, z velikim ozirom na zdravstvene potrebe in bo v velik prid vsakomur, ki se s telovadbo peča.

Gospodarstvo

Zveplo superventilirano po L 140, galica po L 340 na debelo se razdeljuje pri Tržaški kme- tijski družbi, Via Fabio Filzi 10.

Maksimalne cene papirju za časopise

RIM, 8. Minister za industrijo je s svojim današnjim odlokom določil maksimalno ceno papirja za časopise v svetlih na 260 lir in v listih na 265 lir. Ta cena velja za tekoči me- sec april.

Češkoslovaške trgovske pogodbe

PRAGA, 8. Češkoslovaško-romunska tr- govstva pogodba se bo v najkrajšem času pod- pisala. Podpisala se bo v Bukareštu, kamor odpotuje hrkovec češkoslovaški minister za trgovino Hotovec. — Pogajanja s Poljsko se bodo najbrže odgodila, ker se smatra za po- trebno, rešiti prej še nekatera nujnejša vpra- šanja. — Avstrijski delegati se pričakujejo dan- es v Pragi, kjer se bodo nadaljevala češko- slovaško-avstrijska trgovska pogajanja, ki so se pričela pred veliko nočjo.

Za tiskovni sklad „Edinosti“

Badišani darujejo pod geslom »iz naroda za narod« 35 L, Marija Kavčič 5 L, S. R. 20 L, Grmek Terezija 10 L, Hreščak I. 10 L, Vinko 10 L. Kastavci nabrali na dan Velike noči 85 L. V veseli družbi nabrano 28 L. — (Darovali so: po 5 L: Pavlin Fran in soproga, Rudež Iv., Ilijaš, N. N. in Banora Josip; L 2 godec in 1 L.

Krog kamenite mize pri gorečem rokavu v zelenem vrtu in Sežani nabrano 15 L. Ob pri- liki krsta v družini Grčić v Sežani nabrano 55 L. — Darovali so: po 5 L: Grčić Fran, bo- ter Rydval, Tončka Rydval, Kocjan Josipina, Kocjan Ivan, Grčić Ivanica, Grčić Emilija, Škri- jar Karl, N. N.; L 2 Grčić Alojzij in še vsi drugi 3 L. — Dosedaj nabranih L 40.484'35; v današnjem izkazu 278'—, Skupno L 40.762'35.

DAROVI

Za strofi Udovič je daroval g. N. N. iz Se- žane 25 L.

Zaloga

vsakovrstnega stavbnega materijala, lesa in drv za kurjavo FONDA & PAHOR Škedenj pri pokopališču. Priporočata se cenjenemu občinstvu, posebno 275 pa onemu iz bližnje Istre.

Velika zaloga in tovarna pohištva A. JUG — Trst Tovarna ulica sv. Martiri št. 21 Zaloga ul. sv. Lucija 5 in ul. dei Fabbri 10 Velika zaloga spalnih in jedilnih sob, kuhinjskega pohištva kakor tudi drugih predmetov. Delo solidno. Cene zmerne.

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd. Black London - Giuseppe Cambiuchi Trst, Corso V. E. III. št. 24

KRONE plača vedno par cent. več nego vsak drugi — kupec, edinole — Alojzij Povh, trgovina Piazza Garibaldi št. 3, tel. 3-29 (prej trg Barriera) (14

Naročajte in širite „EDINOST“

ODLIKOVANI ZAVOD ZA VRTNARSTVO IN CVETLIČARSTVO Via Michelangelo Buon. št. 718 M. GERMANN, Trst, Via Roma št. 3 Telefon št. 12-49

Tvrka ALARICO LANTSCHNER Lastnik UGO de VISINTINI Trst Via Roma 28 (blizu Poste Telefon 198) Delavnica za popraviljanje koles, Zaloga mot. koles in potrebščin. — Pnevmatik za kolesa, 31 motorna kolesa in avtomobile. — Zastopstvo koles „STUCCHI“

KOŽE USNJE ter vsi v čevljarstvo obrt spadajoči predmeti ulica Udine št. 49 (prej Belvedere) Priporoča se F. CINK (27)

Povečanja od 10 L naprej samo v Fotograficnem zavodu DAGUERRE Corso Vittorio Emanuele št. 39

JOSIP STRUCKEL Trst, vogal Via Nuova-S. Caterina. Velika izbira vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Blago za sukanje, žamet, baht, svile, etamina ter raznih predmetov za okras oblek. Vse po značajnih konkurenčnih cenah.

PFaff Stroj za šivanje in vezanje pravil namitvi uzorci Seldel & Neumann In „Singer“ Gast & Gasser Trst, ustanovljen l. 1878 FRANCESCO BEDIKAR Trst, ul. Campanile 19

— TVRDKA — DEBIASIO & DOMENIS Trst, ul. Coroneo 13, tel. 12-34 se priporoča cenj. gg. odjemalcem, trgovcem in gostilničarjem za ugoden nakup ČEŠKE STERLENINE Porcelan, lončevina, cilindri, raznovrstne ste- klence, kozarci za vino, pivo in žganje, šipe, raznovrstne svetiljke in drugo kuhinjsko po- sodo, vse po konkurenčnih cenah. 33

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu registrirvana zadr., z neomejenim jamstvom Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I. sprejema hranilne vloge od L 1 dalje. Navadne vloge obrestuje po 4 1/2 % večje po dogovoru Trgovcem otvarja tekoče čekovne rač- čune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega. Daje posojila po najugodnejših pog- jih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin, Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

Ljubljanska kreditna banka Podružnica v Trstu. Centrala v Ljubljani. Podružnice: Celje, Borovlje, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor Ptuj, Delniška glavnica K 50.000.000. Reserva K 45.000.000 Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3 1/2 % obrestovanju na žiro-račune proti 3 % obrestovanju Za na odgovor vezane vloge plača obres- til po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice. Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.

JADRANSKA BANKA sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji. Prevezema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljub- ljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien. Poslovne zveze z osemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu